

**MUNI
LAW**

Znalci

BULLETIN

ZNALECKÉHO PRÁVA
A ZNALECTVÍ

03/2023

OBSAH VYDÁNÍ

ÚVODNÍ SLOVO	4
PROJEKTOVÉ AKTIVITY PRO ZNALCE NA PRÁVNICKÉ FAKULTĚ	4
LÉTO NA ZNALECKÉM WEBU	4
ROZHOVOR S OSOBNOSTÍ ZNALECKÉHO ŽIVOTA	5
DNES S PROF. JIŘÍM DRÁBKEM, PH.D.....	5
PŘEDSTAVENÍ ZNALECKÉ ORGANIZACE	12
DNES: ČESKOSLOVENSKÁ SPOLEČNOST PRO FORENZNÍ GENETIKU, Z.S.	12
STATISTICKÝ KOUTEK	14
STATISTIKA ÚČASTI A ÚSPĚŠNOSTI U ZVLÁŠTNÍ ČÁSTI ZKOUŠKY	19
CO SE DĚJE VE ZNALECTVÍ NA ÚROVNI MINISTERSTVA SPRÁVEDLNOSTI	20
DRUHÉ ZASEDÁNÍ EXPERTNÍ SKUPINY PRO ZNALECTVÍ	20
VÝZVA K VYPLŇOVÁNÍ EVIDENCE POSUDKŮ	21
ZVEŘEJNĚN ILUSTRATIVNÍ ZNALECKÝ POSUDEK – OCEŇOVÁNÍ NEMOVITÝCH VĚCÍ	23
ANKETA	24
JAK SE VÁM POSUDKY VYPRACOVÁVANÉ PODLE NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ČTOU ČI PÍŠÍ?	24
<i>prof. Jiří Drábek, Ph.D.</i>	24
<i>Mgr. Helena Hornychová</i>	26
<i>Ing. Albert Bradáč, Ph.D.</i>	26
<i>MUDr. Mgr. Bc. Tomáš Vojtíšek, Ph.D.</i>	27
<i>Mgr. Halka Lacinová</i>	27
<i>Mgr. Jan Zimmer, Ph.D.</i>	28
ODPOVĚDNA	29
DOTAZ: PŘIHLÁSIT SE NEBO SLOŽIT OBECNOU ČÁST VSTUPNÍ ZKOUŠKY?	29
§ 8 ODS. 1 A ODS. 5 ZNALZ – ŽÁDOST O PROMINUTÍ PODMÍNKY PRO JMENOVÁNÍ ZNALCEM A NASTAVENÍ PODMÍNEK PRO JMENOVÁNÍ V OBORU EKONOMIKA, ODVĚTVÍ OCEŇOVÁNÍ NEMOVITÝCH VĚCÍ	32
VÝKLAD ZNALECKÉHO ZÁKONA – § 29 A § 35	43
§ 29 A § 35 ZNALZ – EVIDENCE ZNALECKÝCH POSUDKŮ A DOHLED NAD ZAPISOVÁNÍM ÚDAJŮ	43
ZPRÁVY Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA	46
SHRNUTÍ POZNATKŮ Z 2. KONGRESU PRO SOUDNÍ ZNALCE	46
OSM ZÁVĚREČNÝCH BODŮ Z 2. KONGRESU PRO SOUDNÍ ZNALCE ANEB JAKÉ ZMĚNY JE TŘEBA UČINIT VE ZNALECKÉM ZÁKONĚ	56
SHRNUTÍ KONGRESU DOPRAVNÍ ÚRAZOVOST, ZNALECTVÍ A FORENZNÍ VĚDY	59

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení a milí čtenáři,

jsem velmi rád, že Vám mohu představit již třetí informační bulletin zaměřený na sdílení poznatků o znaleckém právu a znalectví.

Toto číslo Vás jednak informuje o novinkách na našem projektovém znaleckém webu, který Právnická fakulta jako řešitelské pracoviště projektu MUNI 3.2.1 (NPO_MUNI_MSMT-16606/2022) zaměřeného na celoživotní vzdělávání znalců a vytvoření platformy pro komunikaci a sdílení poznatků provozuje.

Můžete si přečíst další rozhovor s osobností znaleckého života. Tentokrát s prof. Jiřím Drábkem, Ph.D.

Opět pro Vás přináším shrnutí základních myšlenek, které zazněly na dvou znaleckých kongresech – brněnském ZnalKonu 2023 a mikulovském III. Kongresu dopravní úrazovosti, znalectví a forenzní vědy.

Bližší se můžete seznámit se znaleckým sdružením – Československou společností pro forenzní genetiku, z.s.

Již tradičně přináším novinky ze znalectví na úrovni Ministerstva spravedlnosti.

Rubrika odpověd na obsah obsahuje rozbor a odpovědi na dvě otázky, které se vztahují zejména k přechodnému období a jsou klíčové pro přelicencování znalců.

Jako novou rubriku jsem zařadil anketu, v níž jsem se znalců a soudkyně zeptal, jak se jim píše a čtou posudky dle nové právní úpravy.

Dočtete se také, jaké změny by dle odborné veřejnosti měly ve znaleckém zákoně nastat.

*Příjemné čtení Vám přeje
Miroslav Frýdek*

PROJEKTOVÉ AKTIVITY PRO ZNALCE NA PRÁVNICKÉ FAKULTĚ

Léto na znaleckém webu

Po zakončení jarního běhu kurzů pro znalce jsme se v průběhu letních měsíců pustili do rozšiřování obsahu našeho znaleckého webu znalci.law.muni.cz. Nejdříve jsme [přidali dvě nové rubriky](#), a to [Znalec a paragrafy](#) a [Odpovědna](#).

V rubrice Znalec a paragrafy jsme připravili 7 příspěvků, které se zabývají judikaturou např. v oboru dopravních nehod, nebo jsme pokračovali v hledání judikaturní odpovědi na to, zda je znalec, který vypracoval znalecký posudek pro účastníka řízení předvolán jak svědek či jako znalec. Dále jsme pro Vás připravili shrnutí toho, co znamená prodloužení přechodného období pro zápis údajů do evidence posudků. Na konci léta jsme pro Vás vytvořili shrnutí odborných názorů na tzv. Metodiku Nejvyššího soudu k odškodňování nemajetkové újmy. Toto téma bylo hlavním tématem III. mezioborového kongresu DOPRAVNÍ ÚRAZOVOST, ZNALECTVÍ A FORENZNÍ VĚDY, který se konal ve dnech 31. srpna – 1. září 2023 v Mikulově. Shrnutí kongresu naleznete v kapitole Zprávy z vědeckého života v závěru tohoto Bulletinu.

V rubrice Odpovědna jsme se především zabývali otázkou vztahující se k přechodnému období Přihlásit se nebo složit obecnou část vstupní zkoušky, abych mohl být dále znalec? Tuto odpověď naleznete i v tomto čísle Bulletinu v sekci Odpovědna.

ROZHOVOR S OSOBNOSTÍ ZNALECKÉHO ŽIVOTA

Dnes s prof. Jiřím Drábkem, Ph.D.

Pane profesore, jak jste se ke znalectví dostal? Kdo Vás ke znalectví přivedl?

Můj otec byl dlouhodobě soudním znalcem v psychiatrii, takže jsem si z dětství dobře pamatoval jeho staccato úderů do psacího stroje, kdy po večerech a nocích psal posudky. Koncept znalectví mi připadal přirozený ve smyslu služby veřejnosti, vyplývající z dosažené úrovně odbornosti

a zároveň jako možnost přilepšení rodinného rozpočtu. Po absolvování Přírodovědecké fakulty Masarykovy Univerzity v roce 1993 jsem začal pracovat pod vedením paní soudní znalkyně doc. MUDr. Adély Bártové, CSc. v Krevní bance Fakultní nemocnice Olomouc. Kromě genotypizační práce pro dárce a čekatele na transplantaci orgánů nebo kostní dřeně jsem jí ve funkci konzultanta pomáhal převádět zavedené sérologické metody typizace HLA antigenů pro určování otcovství na genetickou úroveň, na testování pomocí PCR-SSP (Sequence Specific Primers) a posléze pomocí SBT (Sequencing Based Typing). V roce 1999 jsem se u Krajského soudu v Ostravě stal soudním znalcem a svým způsobem znaleckou agendu po paní docentce Bártové převzal. Z typizace HLA jsem přešel na profilování DNA, typizaci krátkých tandemových repetitivních sekvencí v lidském genomu, což odpovídalo metodickému vývoji.

Jako znalec se věnujete odvětví s názvem Lékařská genetika. Jak probíhala Vaše znalecká příprava? Jak hodnotíte současnou přípravu nových znalců ve Vašem oboru?

Detaily své znalecké přípravy si pamatuji už jen matně. Přece jenom, uběhlo už skoro čtvrt století. Absolvoval jsem kurz znaleckého minima na Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (IPVZ) a za základ mé přípravy považuji průběh svého vysokoškolského studia, spolupráci s doc. Bártovou a samostudium, ovlivněné účastí na kongresech International Society of Forensic Genetics.

ČSSFG, z.s. nemá status komory, takže z pozice předsedy ČSSFG nemám přehled o přípravě nových znalců v oboru Lékařské genetiky. Kromě mě je k dnešnímu dni v lékařské genetice přelicencovaným znalcem jen Dr. Štolba, kterého znám z jeho úspěšné účasti na okružních testech a přítomnosti na akcích ČSSFG. O případných dalších aspirantech na přelicencování nebo prvotní licencování mnoho nevím. Zákonem ani vyhlá

škou není stanoven garant genetické odborné přípravy před zvláštní částí vstupní zkoušky znalce. Bude hodně záležet na složení a fungování zkušební komise. Za ČSSFSG mohu prohlásit, že jsme připraveni vykávat součinnost při nominování jejích členů.

IPVZ připravuje primárně lékaře na atestaci. V průběhu času se sekundární úkoly a cílové skupiny IPVZ rozšiřovaly, nicméně ani před léty dvaceti pěti IPVZ nepropagoval logické, bayesovské hodnocení, které osobně považuji za zásadní při hodnocení jakýchkoliv důkazů. Když se podívám na současnou nabídku genetických IPVZ kurzů, vidím: 1) Specializační kurz – Pokroky lékařské genetiky a specializační kurz v Klinické genetice, 2) Aktuální trendy v lékařské a laboratorní genetice, 3) Specializační odborná stáž v klinické laboratorní genetice. V programech tří zmíněných kurzů není zmíněno klíčové slovo „znalectví“, takže očividně nyní IPVZ na svou znalecko-edukační činnost rezignoval. To otevírá možnost pro ČSSFSG plnit edukační úlohu pro genetické znalce. ČSSFSG je spolek, který je zaměřen na zvyšování odborné kompetence forenzních genetiků, znalců i nezalců. Organizací mezilaboratorního porovnání kvality vyšetření a školicích akcí poskytujeme českým (a slovenským) forenzním genetikům odborné podklady a zpětnou vazbu na úrovni state-of-the-art. Pokud se budoucí forenzně genetický znalec bude vzdělávat na akcích ČSSFSG, tak se o jeho erudici nebojím.

Jaké výzvy stojí před forenzní genetikou?

„Výzva“ je tiktokový pojem, pod kterým si možná představuji něco jiného než tazatel. Pokud se má jednat o přestoupení komfortní zóny nebo o neočekávané těžkosti, tak výzvou může být na celosvětové forenzně genetické úrovni zabezpečení budoucí přístupnosti genetických databází, bez kterých nejen nelze provádět některé typy genetického výzkumu, ale také nelze spočítat sílu důkazu. Z levého spektra lidskoprávních organizací dochází k atakům vůči oprávněnosti použití historicky získaných genetických profilů k naplnění databáze (například YHRD), protože současné požadavky na informovaný souhlas jsou přísnější než ty použité v době sběru biologického materiálu.

Další výzvou s celosvětovým dosahem bylo zrušení impaktního faktoru u hlavního forenzně genetického časopisu – Forensic Science International: Genetics, FSI:G. Přestože impakt faktor (nebo novější article influence score) je do určité míry zavádějící kvantifikátor vědecké erudice a hodnoty vědeckého výzkumu, asi v blízké době žádný lepší nebude. Po dlouhých měsících vyjednávání s Clarivate se týmu redaktorů FSI:G podařilo získat impakt faktor zpět. Pokud by se tak nestalo, zkomplikovala by se tím vědecká kariéra mnoha doktorandů, kteří potřebují pro získání doktorátu získat vědecký zářez ve formě impaktovaného prvoautorského článku.

Za naši lokální, českou výzvu považuji rozšiřování bayesovského přístupu k interpretaci důkazů mezi soudci. Zatímco u výsledků vyšetřování otcovství soudci bez zpochybnění přijímají výsledek ve formě věrohodnostního poměru, kterým se změnil apriorní pravděpodobnost otcovství na aposteriorní pravděpodobnost otcovství, u identifikačních důkazů v některých případech přijímají pravděpodobnostní výsledek s rozpaky. Od svých kolegů, policejních (kriminalistických) genetiků vím, že někteří soudci očekávají odpovědi na své otázky vyjádřené se stoprocentní jistotou. Bude to do určité míry změna paradigmatu, když soudci přijmou, že znalecký důkaz může být objektivní, na úrovni současné vědy, může popisovat shodu ve všech testovaných znacích mezi stopou

a kontrolním vzorkem, a přesto nemusí znamenat prokázanou přítomnost osoby na místě činu, natožpak prokázanou vinu.

Jde jednak o to, že každý důkaz musí být správně umístěn v hierarchii důkazů (úroveň substance, zdroje, činnosti, přestupku zákona) a jednak o přijetí myšlenky, že při zjišťování síly důkazu je proces zatížen nejistotou. Nejistota je jak při výběru premis, ze kterých se vychází, tak v samém jádru výpočtu síly důkazu, kdy se pracuje s pravděpodobnostmi. V úvahu se bere pravděpodobnost, že určitý konkrétní důkaz získám, pokud platí obvinění obžaloby a pravděpodobnost, že stejný důkaz získám, když platí tvrzení obhajoby. Tyto pravděpodobnosti musím dát do poměru, abych získal věrohodnostní poměr, číslo, vyjadřující sílu důkazu.

Výzvou však může být samotný posudek. Někdy je i při zdánlivě jednoduchém vyšetření otcovství obtížné získat vzorek, protože účastníci sporu nespolupracují. Někdy přinese vyšetření příbuznosti ve složitějším rodokmenu výsledek se slabou důkazní silou a je nutné provádět další vyšetření nebo otestovat další členy rodiny.

Od letošního ledna, po zvýšení hodinové sazby za práci znalce, může být pro znalce výzvou zdůvodnit cenu posudku, když například advokát žalovaného napadne 16 účtovaných hodin (neodvážuji se odhadovat, kolik hodin a s jakou sazbou si tento advokát účtuje sám).

Pokud se však „výzvou“ myslí nové příležitosti a nové obzory oboru forenzní genetiky, tak je toho přehršel. Se zpožděním za lékařskou genetikou i do forenzní genetiky přišlo Masivně paralelní sekvenování (MPS), ze začátku zvané Sekvenování nové generace. MPS otevírá nové možnosti v šířce i hloubce těžení informací z lidského genomu. Ke krátkým tandemovým repetitívám jsou přidány k typizačním cílům i bodové polymorfismy, testují se naráz autozomy, gonozomy a mitochondriální DNA. Dá se z DNA vyčíst biogeografický původ nebo fenotypové znaky, jako je barva očí, kůže, vlasů nebo pihovatost. Má to i nevýhodu – přichází nutnost modifikovat celou genotypizační „výrobní linku“, včetně vystavění náročné bioinformatické koncovky a nadstavby ve formě datových úložišť. Sekvenování lze aplikovat na rostliny, zvířata, mikroby. Mikroflóra dostala inovované označení – mikrobiom – a přitom rozšířila možnosti identifikovat osobu podle zastoupení mikrobiálních skupin, které kolonizují lidská střeva nebo kůži.

Kromě genetických změn dokáží forenzní genetici v současné době sledovat i epigenetické změny, změny ve vyjádření genové informace, které nejsou dány změnou sekvence stavebních kamenů DNA. Jsou dány chemickou modifikací (metylací) jednoho ze zmiňovaných stavebních kamenů – cytosinu. Testováním epigenetických modifikací lze například odhadnout věk zůstavitele krevní stopy. Na tomto místě je však nutno podtrhnout, že potenciál epigenetických identifikačních biomarkerů je i v ideálním případě mnohem nižší, než je síla důkazu při vyšetření mikrosatelitů.

Umělá inteligence (AI) od loňského roku v médiích nadělala pořádné vlny. Mohla by v souvislosti s AI a znalectvím Stella Zázvorková pozměnit svou Pelíškovskou hlášku na: „Zázrak... a znalci nebudou mít co žrát“? Dosavadní zkušenosti s možnostmi umělé inteligence (AI) by mohly naznačovat, že to nikdy nebude nástroj, který bude dostatečně přesný a spolehlivý, aby mohl sloužit pro znalecké účely. ChatGPT v uctivě formulovaných

frázích někdy předkládá jako odpověď na otázku úplné nesmysly. Nicméně AI nejsou jen velké jazykové modely, jako je ChatGPT nebo Bing AI.

Možná by AI mohla být nápomocna při tvorbě bayesovských sítí. Bayesovská síť je spojení bayesovy věty a teorie grafů. Je to pravděpodobnostní model, který využívá teorii grafů pro zobrazení pravděpodobnostních vztahů mezi jednotlivými jevy. Při hodnocení důkazu dokáže vystoupit z úrovně substance nebo zdroje na úroveň činnosti. Umí pomoci zodpovědět nejen otázku „Jsou epitelové buňky tohoto pána na topůrku sekyry?“, ale i „sekal tento pán touto sekyrou?“. Dokážu si představit, že AI pomůže naplnit pravděpodobnostní tabulky pro jednotlivé uzly bayesovské sítě, a tím metodu zásadně zjednoduší a zpřístupní znalcům i soudcům.

Ze seznamu znalců [Seznat](#) je možné o Vaší znalecké činnosti zjistit, že jste do Evidence znaleckých posudků doplnil posudky od roku 2021, tedy od účinnosti nového znaleckého zákona. Jak novou elektronickou evidenci posudků hodnotíte? Co byste v ní vylepšil?

Jsem toho názoru, že software má usnadňovat a urychlovat práci. Mé kolegyně v kanceláři dobře vědí, jak mě dokáže vytočit, když má MS Office pro Windows po nepřetržitém vylepšování a vývoji od roku 1990 delší reakční čas než já, tucet let před důchodem. Stejně tak jsem zastáncem digitalizace státní správy. Irituje mě, když státu opakovaně zodpovídám na stejné otázky, na které má už moji odpověď v několika svých databázích.

Elektronickou evidenci znaleckých posudků si představuji takto: po předchozí (telefonické, e-mailové, datovoschránkové) domluvě se znalcem soudce zadá do databáze (nebo do svého rozhraní, komunikujícího s databází) parametrizované usnesení o určení znalce. Znalec vypracuje a vyúčtuje posudek ve svém databázovém software a přes API rozhraní nahraje data, která vygeneroval a soud je při zadávání posudku neznal. Soud pak zadá platbu, a tím i informaci o ní.

Dosavadní stav digitalizace evidence posudků ve srovnání s technickými možnostmi a mým očekáváním je takový, jako když si objednáte pětihvězdičkový hotel a dostanete Grandhotel u Supa, pokoj první kategorie (bez štěnic a s ramínkami). Nemluvím ani o bleskových administrativních termínech v požadavcích na znalce ve srovnání s mou (už dávňější) zkušeností, že mi soud zaplatil za posudek s více než ročním zpožděním.

Již jste tzv. přelicencovaným znalcem, tedy absolvoval jste obecnou část znalecké zkoušky. Jak test z právních znalostí, i jako vysokoškolský učitel, hodnotíte?

Nemám vyhraněný názor k samotné povinnosti přezkušování zavedených znalců. Z jedné strany to vnímám jako požadavek, který může být vnímán úkorně, jako útok na ego znalce, zvláště tehdy, když nevím o žádném jiném povolání, kde by nový demokratický zákon zneplatnil ostruhy získané na základě předchozího zákona.

Z druhé strany ve „starém“ i „novém“ znaleckém zákoně a prováděcích vyhláškách postrádám povinnost pravidelné účasti znalce na externí kontrole kvality, okružních testech, takže chápu snahu státu o nějakou formu kontroly úrovně právnických i odborných znalostí. Přestože se novým věcem jako „starý pes“ už učím nerad a pomalu, na obecnou část zkoušky jsem se připravoval poctivě.

Kladně hodnotím, že je zkouška formou online testu. Při ústní zkoušce bych se cítil určitě méně komfortně. Ze zkušeností svých studentů vím, že je vždy méně stresující, pokud je u každé otázky jen jedna správná odpověď, takže více správných odpovědí u každé otázky vidím jako minus. Překvapilo mě, že u zkoušky jsou k dispozici veškeré podklady v elektronické podobě. Když jsem byl o této možnosti na začátku zkoušky zpraven, říkal jsem si, že jsem nejspíš přípravě věnoval více času, než si zaslouží. Vyhledáváním klíčových slov v PDF dokumentu přece musím velice rychle najít odpověď na každou relevantní otázku. A ejhle, byl jsem okamžitě vyveden z omylu. Nejednoznačnost otázek a odpovědí způsobila, že jsem byl rád, že jsem zkoušku napoprvé zvládnul.

Počet otázek je adekvátní, ale více by se mi líbil dvoufázový postup: 5 otázek bez podpory ve formě elektronických podkladů, následovaný 5 případovými studiemi s podporou. Vždy by zkoušený měl vybrat jedinou správnou odpověď.

Ze seznamu znalců je zřejmé, že se počet znalců neustále snižuje. Jak tuto situaci vnímáte z pohledu Vašeho znaleckého oboru a odvětví a jak z pohledu stavu znalectví v ČR?

Přitažlivost povolání podle mě určuje výše finančního ohodnocení ve srovnání s pracovním vypětím a stresem, společenská prestiž a dlouhodobá perspektiva. Navýšení hodinové sazby určitě mohlo zvýšit atraktivitu povolání, i když pořád bude pro lékaře snazší a výnosnější vzít si službu než vypracovat posudek. Mezery jsou určitě v administrativních nárocích. Příklad zjednodušení evidence znaleckých úkonů jsem již uvedl výše.

Určování otcovství málokdy vyžaduje od znalce, aby se dostavil na soud něco vysvětlovat. Z médií a od svých policejních kolegů jsem však zachytil, jak nepříjemní mohou někteří obhájci při výslechu znalce být. Možná i v tomto ohledu by pomohlo, kdyby soudci i advokáti přijali věrohodnostní poměr jako výsledek znaleckého posudku a znalec by mohl být vystaven jen odborným otázkám.

Jak hodnotíte novou znaleckou právní úpravu? Jaké klady či nedostatky v ní spatřujete?

Zákon o znalcích a tlumočnících byl snad nejdéle platící zákon z dob ČSSR, takže jeho zásadní aktualizace byla načase. To je plus. Minusů je více. Za zásadní chyby nového zákona o znalcích považuji:

- nemožnost použít pro vyšetření subdodávku,
- obtížná možnost odborných společností, které nemají povahu Komory, ovlivnit tento zákon i následující vyhlášky,
- absence požadavku na pravidelné externí kontroly kvality práce znalců,
- ignorování akreditačního systému řízení kvality dle normy ISO (norma ISO15189, ISO17025 a další),
- absence bližší specifikace složení poradních sborů,
- diskriminace znalců ve znaleckých kancelářích,
- absence požadavku bayesovské interpretace, která by se obzvláště hodila do Vyhlášky č. 503/2020 Sb. o výkonu znalecké činnosti.

Zdržím se u posledního bodu, protože ten považuji za nejdůležitější. Ve světě již byla rozpoznána neudržitelnost kategorických hodnocení váhy vědeckého důkazu, protože jsou zavádějící a mohou vést k justičním omylům. Zmíním třeba doporučení ENFSI Guideline for Evaluative Reporting in Forensic Science, které přeložili a komentovali místopředsedkyně ČSSFG Halina Šimková, statistik Tomáš Fürst a písmoznalec Jan Zimmer v knize „Nová teorie důkazu“. Možnost zákonem přivést znalce všech disciplín ke stejné řeči, k řeči vážení důkazu věrohodnostním poměrem, se propásla.

Pokud jsou důkazy váženy věrohodnostním poměrem, tak je takové hodnocení objektivní, protože se při něm znalec na příslušný důkaz dívá postupně optikou předložených scénářů/hypotéz (ať už jsou vzneseny kteroukoliv ze stran) a hodnotí, jak moc nalezený důkaz „přidává na misku vah“ té které hypotézy. Přístup je zároveň univerzální, protože jej lze aplikovat na všechny typy důkazů, včetně nevědeckých.

Soustředění role znalce na výpočet věrohodnostního poměru jednak jednoznačně vymezuje roli znalce v soudním procesu, jednak umožňuje velmi dobře rozlišovat mezi váhami jednotlivých důkazů. Váhy důkazů a z nich vyplývající míra nejistoty závěrů jsou přitom vyjadřovány primárně pomocí čísel, nikoli pomocí slov, čímž je bráněno neúmyslným zkreslením způsobeným odlišným vnímáním slov. Bylo opakovaně prokázáno, že termíny jako „je možné“, „je pravděpodobné“, „jedná se o silný důkaz“ jsou různými lidmi vnímány velmi odlišně, což vede ke značně nesprávnému vnímání váhy předkládaného důkazu. Ještě více zavádějící je termín „nevylučuje“.

V souvislosti s popsáním trendem byl v mezinárodních doporučeních rovněž zcela opuštěn požadavek na „jednoznačný znalecký závěr“, neboť ten je z podstaty věci nesmyslný. Znalec se vyjadřuje pomocí věrohodnostního poměru (což je podíl pravděpodobností důkazu za předpokladu platnosti dvou soutěžících hypotéz), přičemž u některých typů důkazů, jako je shoda profilu DNA, dosahují věrohodnostní poměry pro scénáře obžaloby a obhajoby na úrovni zdroje extrémních hodnot, a míra nejistoty je tak nepatrná. Z hlediska laického vnímání pak takový důkaz může vést k závěru, který je prakticky „jistý“.

Nicméně jsem toho názoru, že „Lex dura sed lex“ platí i zde a doufám, že se nejmarkantnější chyby v zákoně s časem upraví cestou vyhlášek nebo novelizace.

Jaké paragrafy v zákoně či prováděcích vyhláškách byste změnil?

- zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
⇒ §6, 8, 15, 16, 17, 23, 27, 29, 38
- vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
⇒ §23
- vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném
⇒ doplnit další činnosti laboranta
- vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví

- ⇒ pro biomedicínské obory využít třídění, používané pro atestace a pro akreditace dle ISO17025 a ISO15189
- vyhláška č. 508/2020 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů konzultanta příbraného pro účely trestního řízení
 - ⇒ doplnit laboranta.

Co byste popřál znalcům do dalších let?

Znalcům přeji totéž, co sám sobě při provádění znalecké činnosti – aby každý započatý znalecký posudek doprovázelo přesvědčení, že se objektivním dílem podílíme na vytváření co nejpřesnějšího obrazu o minulé skutečnosti, a aby s každým dokončeným znaleckým posudkem přicházel pocit z dobře vykonané práce.

Pane profesore, moc děkuji za rozhovor a přeji Vám pevné zdraví a znalecké nadšení do dalších let.

PŘEDSTAVENÍ ZNALECKÉ ORGANIZACE

Dnes: Československá společnost pro forenzní genetiku, z.s.

Společnost představuje její předseda prof. Jiří Drábek, Ph.D.

Pane profesore, jste předsedou Československé společnosti pro forenzní genetiku, z.s., můžete nám, prosím, spolek představit? Jakým aktivitám se věnujete či plánujete věnovat?

ČSSFG vznikla v roce 2006. Ve Stanovách stanoveným předmětem činnosti je:

- a. Všestranná podpora členů Společnosti při vzájemné výměně odborných zkušeností, podpora odborného růstu členů Společnosti a podpora úsilí členů Společnosti v osvětové činnosti seznamující veřejnost s předměty výzkumu a výsledky v oblasti forenzní genetiky.
- b. Podpora studia forenzní genetiky, včetně pořádání odborných seminářů, kongresů, kurzů a školení; vydávání a prodej odborných a popularizačních publikací, včetně elektronických (multimediálních nebo šířených po internetu).
- c. Poradenská činnost v oblasti biologie, soudní a kriminalistické praxe a určování otcovství.
- d. Usnadňování a koordinace výzkumné a další vědecké aktivity, spolupráce na národní i mezinárodní úrovni.
- e. Reprezentace svých členů a obecně české a slovenské forenzní genetiky a blízkce příbuzných oborů v odpovídajících odborných organizacích na národní i mezinárodní úrovni.
- f. Nákup zboží za účelem dalšího prodeje v souladu s předmětem činnosti Společnosti.

Těžištěm činnosti ČSSFG je pořádání bienální konference Forensica, každoroční kontrola kvality profilování DNA pro určení příbuznosti, občasné webináře, workshopy, vyjádření k legislativě nebo aktualitám, týkajících se forenzní genetiky. V roce 2012 jsme získali grant CZ.1.07/2.3.00/09.0080 - „4n6gen – vzdělávání v oblasti forenzní genetiky“, který po delší čas fungoval jako vzpruha a katalyzátor spolkového dění. Nyní se rádi připojujeme k aktivitám dr. Frýdka a jeho projektu MUNI 3.2.1 (NPO_MUNI_MSMT-16606/2022), protože si jsme vědomi toho, že bez přímé spolupráce s právníky má naše snažení skleněný strop.

Kolik má ČSSFG členů? A z jakých oborů jsou?

ČSSFG má v současné době kolem 50 členů (číslo je dynamické, protože členství se ruší po upomínaném nezaplacení členského příspěvku). Členové jsou genetici – buď policejní (z KÚP a OKTE), akademičtí nebo genetičtí soudní znalci. Odborné pozadí policejních genetiků je do určité podoby unifikované, kdežto nepolicejní členové pocházejí kromě univerzit třeba z laboratoří, které se zabývají jen zvířecí genetikou, kde má zásadní význam určení rodičovství pro šlechtitelské programy.

Jak získáváte nové členy a co pro členství musí zájemci učinit?

Pořádáme přednášky i pro nečleny ČSSF a studenty. Víťame forenzní genetiky i zájemce o forenzní genetiku, kteří mají jinou než forenzně genetickou odbornost. Podmínkou přijetí za členy je doporučení dvou stávajících členů. Ještě se nestalo, že bychom nějakou žádost odmítli. Zájemci se musí ozvat nějakému členovi hlavního výboru ČSSF: Halině Šimkové, Tomáši Pexovi, Pavlu Tomkovi nebo mně. Na stránkách www.cssfg.org je žádost o členství volně ke stažení.

Proč byste kolegům doporučil, aby byli členy ČSSF?

Jsem pro strategii win-win. Takže členství má žadateli poskytnout přístup do aktuálního forenzně-genetického dění, možnost ovlivňovat požadavky na forenzní genetiky v ČR, možnost potvrdit sám sobě i kontrolním autoritám, že jsem odborně na výši. Z druhé strany má členství stávajícím členům (a hlavnímu výboru ČSSF) přinést příliv nové krve, pokud vezmu geneticko-šlechtitelský příměř. Víťame nejen návrhy na nové akce, ale hlavně samotnou aktivitu, zaměřenou na pořádání nových akcí.

STATISTICKÝ KOUTEK

Jako v předešlých číslech Bulletinu i nyní Vám, za pomoci seznamu znalců a tlumočnicků (<https://seznat.justice.cz/>) přinášíme přehled o vývoji počtu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů.

Následující data jsou k redakční uzávěrce Bulletinu, tedy ke dni 16. září 2023 a jsou srovnána s daty redakční uzávěrky druhého čísla Bulletinu, která byla ke dni 8. května 2023.

Počet znalců je **5 719**, což je o 84 znalců méně.

Pozastavenou znaleckou činnost má **135** znalců, což je stejný počet jako ke dni 8. května 2023.

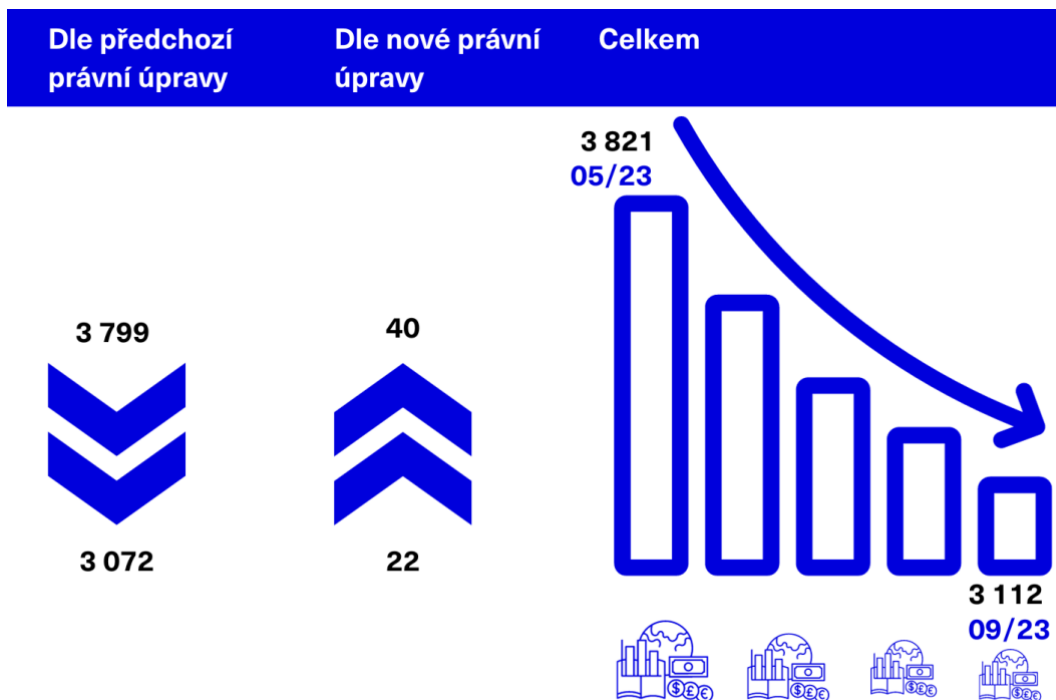
Zapsáno je **94** znaleckých kanceláří, což je o 4 kanceláře méně.

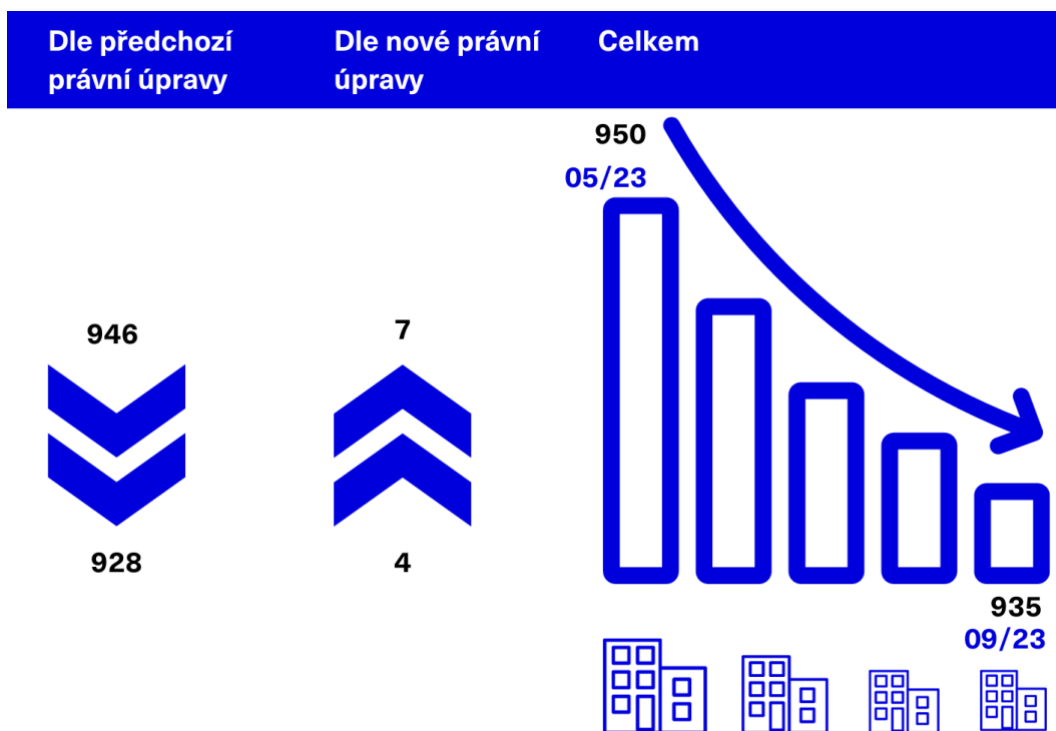
Zapsáno je **142** znaleckých ústavů, což je opět o dva ústavy méně.

V oboru **Ekonomika** je podle předchozí právní úpravy zapsáno **3 072** znalců a podle nové právní úpravy je zapsáno **40** znalců. Ke dni 8. května 2023 bylo podle předchozí právní úpravy zapsáno 3 799 znalců a podle nové právní úpravy bylo zapsáno 22 znalců.

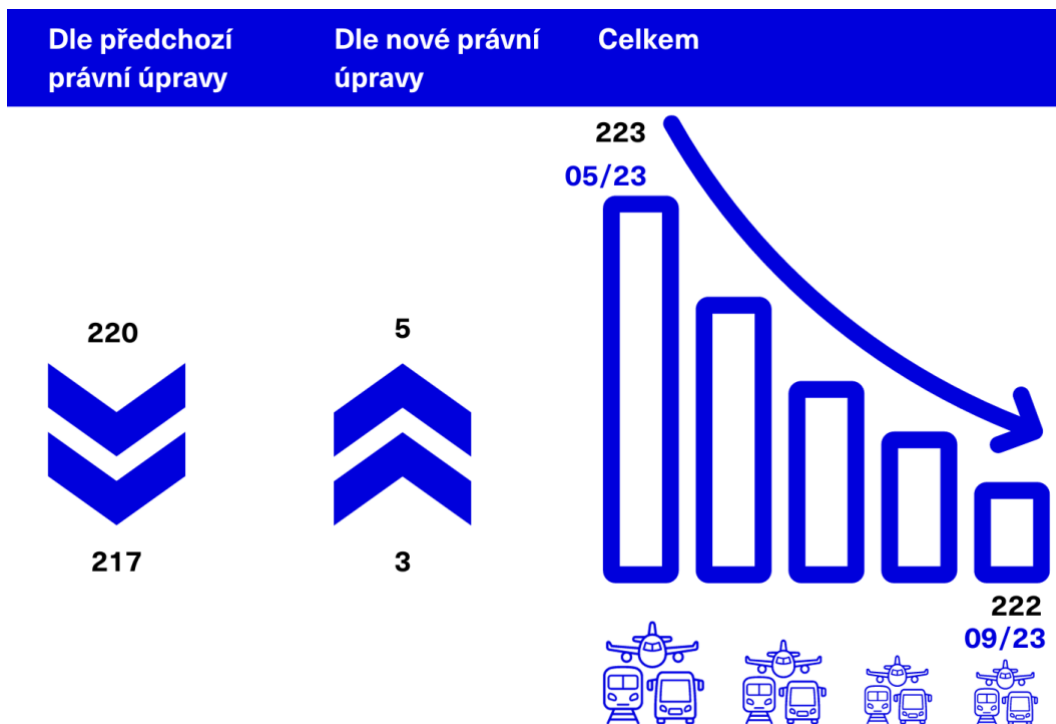

V oboru **Stavebnictví** je podle předchozí právní úpravy zapsáno **928** znalců, podle nové právní úpravy je zapsáno **7** znalců. Ke dni 8. května 2023 bylo podle předchozí právní úpravy zapsáno 946 znalců a podle nové právní úpravy byli zapsáni 4 znalci.

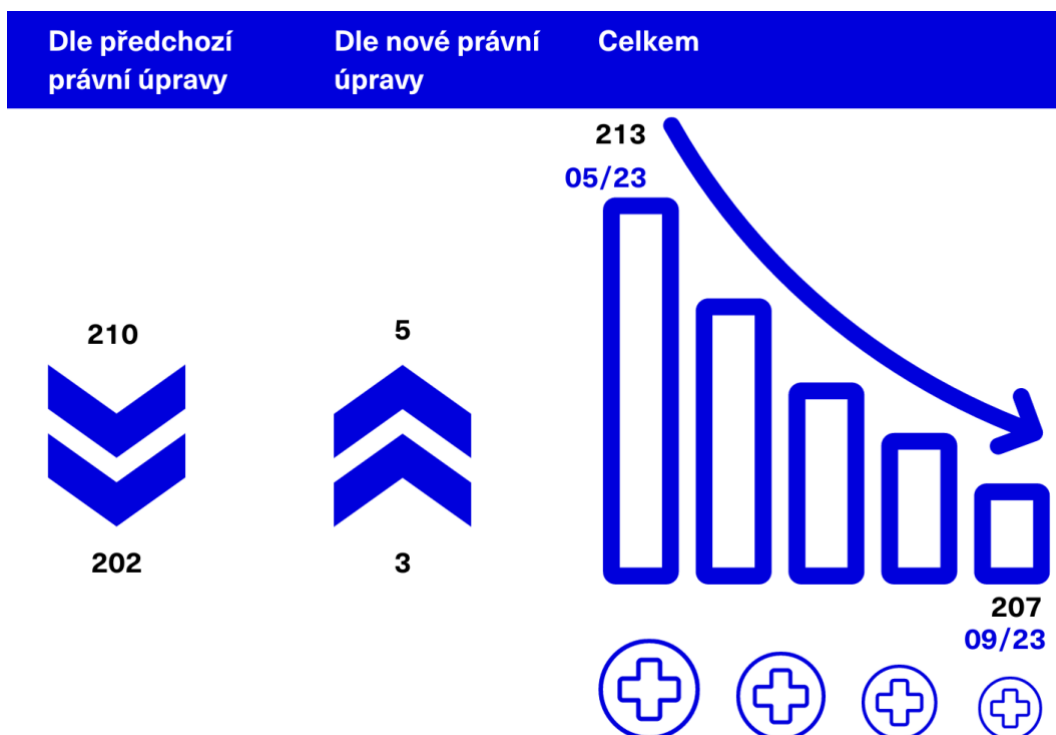

V oboru **Doprava** je podle předchozí právní úpravy zapsáno **217** znalců, podle nové právní úpravy je zapsáno **5** znalců. Ke dni 8. května 2023 bylo podle předchozí právní úpravy zapsáno 220 znalců a podle nové právní úpravy byli zapsáni 3 znalci.

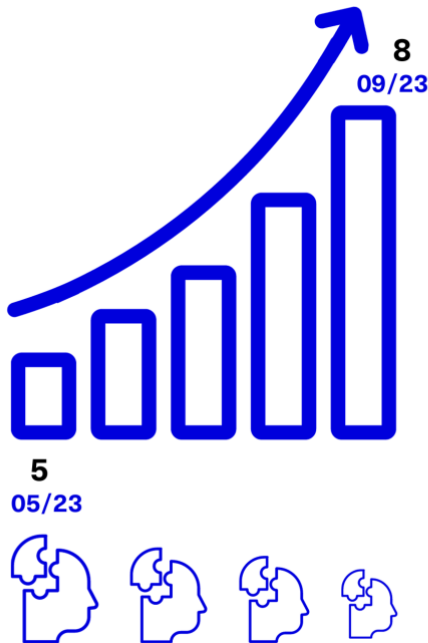

V oboru Zdravotnictví, odvětví **psychiatrie** je podle předchozí právní úpravy zapsáno **202** znalců a podle nové právní úpravy je zapsáno **5** znalců. Ke dni 8. května 2023 bylo podle předchozí právní úpravy zapsáno 210 znalců, podle nové právní úpravy byli zapsáni 3 znalci.

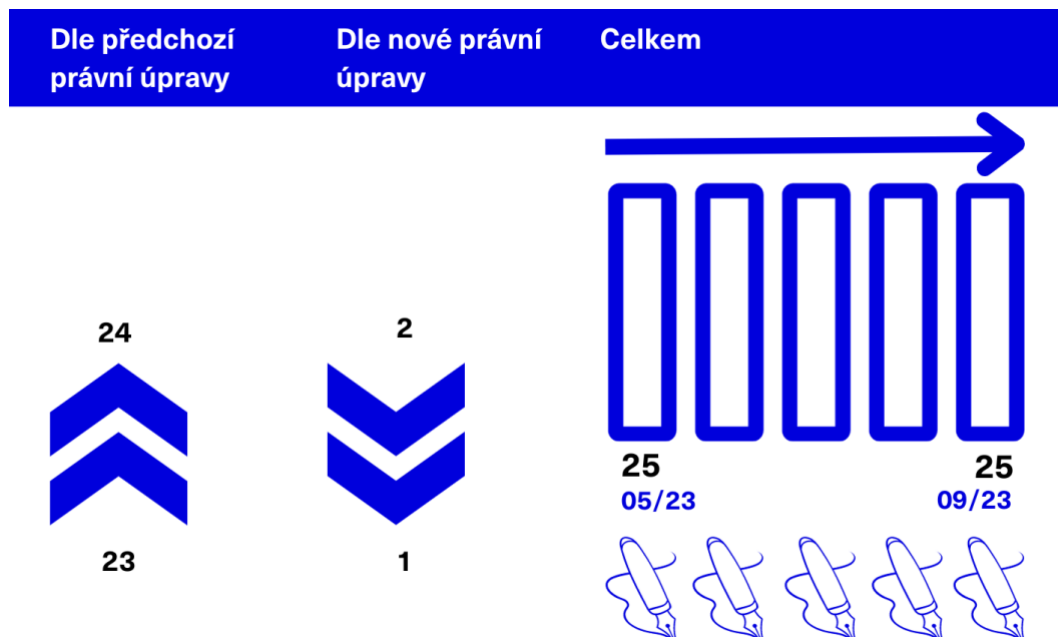

V oboru **Psychologie** je podle nové právní úpravy evidováno **8** znalců, což je o 3 znalce více než bylo dne 8. května 2023.

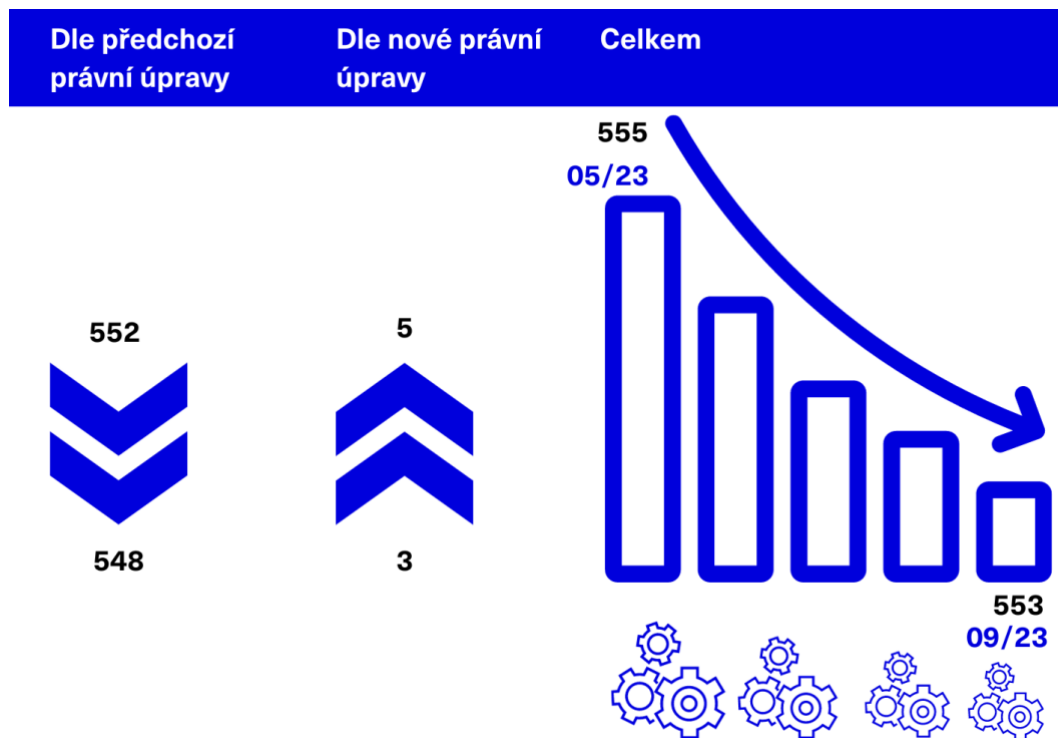

V oboru **Písmoznalectví** je podle předchozí právní úpravy zapsáno **24** znalců (u jedné znalkyně došlo k ukončení pozastavení výkonu znalecké činnosti), podle nové právní úpravy (Expertíza písma) je zapsána jen **jedna** znalkyně, což je o jednoho znalce méně. Ke dni 8. května 2023 bylo podle předchozí právní úpravy zapsáno 23 znalců, podle nové právní úpravy 2 znalci.

V oboru **Strojírenství** je podle předchozí právní úpravy zapsáno **548** značků, podle nové právní úpravy je zapsáno **5** značků. Ke dni 8. května 2023 bylo podle předchozí právní úpravy zapsáno 552, podle nové právní úpravy byli zapsáni 3 značci.

Statistika účasti a úspěšnosti u zvláštní části zkoušky

Datum	Místo konání	Zkouška	P.č.	Uspěl	Neuspěl	Spisová značka	Test	Výsledek	
07.09.2023	MSp	Zvláštní – nemovitosti	1		1	4950/2021-OINS-SZN	neuspěl	neuspěl	OZ 24.2.2022, Kroměříž, 1.p
			2		1	6823/2021-OINS-SZN	neuspěl	neuspěl	OZ 17.2.2022 Praha, 1. p
			3	1		300/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 24.6.2021, Praha, 1. p
			4	1		4446/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 2.12.2021, Kroměříž, 1. p
12.09.2023	MSp	Zvláštní – podniky	5		1	417/2022-OINS-SZN	neuspěl	neuspěl	OZ 17.1.2023, Praha, 1.p
			6	1		6793/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 14.9.2022, Kroměříž, 1.p
			7	1		6829/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 17.2.2022 Praha, 1. p ; OZ 7.9.2022 Praha, 2.p
13.09.2023	MSp	Zvláštní -- podniky	8		1	329/2021-OINS-SZN	neuspěl	neuspěl	OZ 17.2.2022, Praha, 1.p
			9		1	4282/2021-OINS-SZN	neuspěl	neuspěl	OZ 18.1.2022, Praha, 1.p
			10		1	4838/2021-OINS-SZN	neuspěl	neuspěl	OZ 4.11.2021, Praha, 1.p
			11	1		304/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 10.11.2021, Kroměříž, 1.p
14.09.2023	MSp	Zvláštní – nemovitosti	12	1		5569/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 17.2.2022, Praha, 1.p
			13	1		6824/2021-OINS-SZN	uspěl	uspěl	OZ 24.2.2022, Kroměříž, 1.p
				7	6				

Pozn. OZ = obecná zkouška, 1.p = 1. pokus

CO SE DĚJE VE ZNALECTVÍ NA ÚROVNI MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI

Druhé zasedání expertní skupiny pro znalectví

Dne 20. června 2023 se podruhé na Ministerstvu spravedlnosti sešla pracovní skupina expertů pro znalecké právo (PEZ).¹

Po úvodním slovu předsedkyně pracovní skupiny Kláry Cetlové se slova a vedení diskuse ujal Jan Benýšek (ředitel odboru insolvenčního a soudních znalců), který informoval o dosavadní činnosti ministerstva v rámci implementace nové znalecké právní úpravy. Zejména upozornil na probíhající vzdělávací akce pro znalce, které Ministerstvo spravedlnosti pořádá. Jednotlivé vzdělávací akce se týkají elektronické evidence posudků, přípravy na obecnou část vstupní zkoušky a postupu při zpracování znaleckého posudku. Dále ministerstvo rozběhlo školení soudců v soudně znalecké problematice. První školení se uskutečnilo na Krajském soudu v Hradci Králové. Členy pracovní skupiny informoval o tom, že [došlo k opětovnému prodloužení přechodného období pro zápis údajů do evidence posudků](#). Dle sdělení pana ředitele Benýška se doposud do datových schránek zřízených pro všechny znalce nepřihlásilo cca 1700 znalců. Z metodické činnosti v licenčním řízení zmínil vypsání okruhů zkušebních otázek u zvláštní části zkoušky pro nejfrekventovanější obory, které jsou dostupné na [znaleckém webu ministerstva](#) a také jsme o nich informovali [v druhém čísle Bulletinu pro znalecké právo a znalectví](#). Ministerstvo dále pracuje na ilustrativních znaleckých posudcích, a to s pomocí akademických pracovišť a odborných spolků. Jako další aktivitu představil popisy rozsahu znaleckého oprávnění, které by měly zamezit problémům při licenčním řízení či hledání vhodného znalce.

V následující části programu pan ředitel Benýšek představil v bodech návrhy legislativních změn v oblasti znalecké činnosti, které ministerstvo zvažuje a k nimž se pracovní skupina bude vyjadřovat a participovat na jejich realizaci v rámci dílčích pracovních skupin, které nyní ministerstvo obsazuje z členů PEZ:

1. Zjednodušení procesu přelicencování
2. Úprava koncepce dohledu
3. Úprava pojištění a s tím spojená administrace na úrovni dohledu ministerstva
4. Znalecké kanceláře – úprava požadavku na počet 2 znalců s totožným rozsahem znaleckého oprávnění
5. Znalecké kanceláře – připuštění souběžného výkonu samostatné činnosti znalce mimo obor/odvětví znalecké kanceláře
6. Znalecké ústavy – zmírnění podmínek pro zápis do seznamu znaleckých ústavů
7. Evidence znaleckých posudků – prodloužení lhůty pro zápis údajů (30 dnů na zápis údajů u posudku a 90 dnů na zápis finančních údajů)

Další body, které ministerstvo členům PEZ předložilo k další úvaze a odborné debatě:

¹ Informace o prvním jednání naleznete zde – <https://znalci.law.muni.cz/content/cs/aktuality/event/3777>.

1. Legislativní podmínky pro výchovu nových znalců
2. Evidence posudků – potřebnost rozsahu zapisovaných údajů
3. Zdůraznit účel znalecké činnosti – prioritní výkon pro orgány veřejné moci
4. Obory a odvětví v jednom (prováděcím) předpise

Nejrozsáhlejší debata se vedla o zjednodušení licenčního řízení, zejména ve vztahu k znalcům jmenovaným dle předchozího zákona a jejich povinnosti absolvovat v přechodovém období vstupní část zkoušky. Pan ředitel Benýšek uvedl, že je totiž doposud přelicencována jen stovka tzv. starých znalců. Statisticky by to znamenalo, že by do konce přechodného období mělo ministerstvo každý měsíc zpracovat 190 řízení o přelicencování, což je nereálné, a to nejenom z kapacitních důvodů ministerstva, ale také s ohledem na dosavadní nezájem znalců o přelicencování. V rámci debaty padlo několik návrhů, které se nyní musí projednat nejenom z legislativně-technického hlediska (např. prodloužení přechodného období, kopírování právní úpravy, jako je u soudních tlumočnicků a překladatelů, u kterých postačuje doložení určitého počtu let soudně tlumočnické činnosti a znalec by byl bez dalšího převeden do seznamů znalců dle nové právní úpravy). Další tématem bylo i zakotvení celoživotního vzdělávání znalců.

Výzva k vyplňování evidence posudků

Ministerstvo spravedlnosti na začátku září rozeslalo znalcům datovou zprávu, v níž apeluje na plnění evidence a zároveň rozesílá postup na přihlášení do evidence. Na znaleckém webu jsme se předmětnému tématu věnovali hned poté, co Ministerstvo spravedlnosti prodloužilo přechodné období pro zápis údajů do evidence znaleckých posudků. Náš rozbor k problematice evidence posudků a zápisu do ní ve vztahu k dohledovým oprávněním Ministerstva spravedlnosti jsme na znaleckém webu publikovali v rubrice [Znalec a paragrafy](#) dne 3. července 2023 a můžete si ho přečíst i v tomto čísle Bulletinu v kapitole Výklad znaleckého zákona – § 29 a § 35.

Dopis přinášíme zde:

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR

Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2

Odbor insolvenční a soudních znalců

VÁŠ DOPIS č. j.:

ZE DNE:

NAŠE č. j.: MSP-219/2023-OINSORIO/

3

VYŘIZUJE:

TEL.:

FAX:

E-MAIL: posta@msp.justice.cz

(podatelna)

adresováno znalcům zapsaným

v seznamu znalců vedeném

Ministerstvem spravedlnosti

expedice prostřednictvím

DS znalce

Praha 04.09.2023

Počet listů: 1

Přílohy: 0

Výzva k používání elektronické evidence znaleckých posudků

Vážená paní / vážený pane,

Ministerstvo spravedlnosti si dovoluje informovat, že již více než osm měsíců **je zprovozněna elektronická evidence znaleckých posudků** (dále jen „*evidence posudků*“), která nahrazuje povinnost vést znalecký deník podle předchozí právní úpravy.

Jelikož určitá část znalců dosud není o spuštění evidence posudků informována, anebo ji vědomě nevyužívá, ministerstvo volí tuto cestu plošného oslovení všech znalců a vyzývá je k tomu, aby plnili **povinnost zapisovat znalecké posudky do evidence posudků** v souladu s § 29 odst. 2 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Pokud již evidenci posudků používáte, přijměte prosím zdvořilou omluvu a následujícímu textu nevěnujte pozornost.

Přístup do evidence posudků je umožněn prostřednictvím webové stránky **Seznamy znalců, tlumočnicků a překladatelů** na adrese <https://seznat.justice.cz/>. V **pravém horním rohu** je nutno kliknout na tlačítko „PŘIHLÁSIT“.

Přihlášení do evidence posudků je možné:

- a) pomocí poskytovatele ISDS (**datové schránky znalce**), nebo
- b) pomocí identity občana (info.identitaobcana.cz), nebo
- c) pomocí katalogu autentizačních a autorizačních služeb (CzechPoint).

V souvislosti se spuštěním evidence posudků přistoupilo ministerstvo k zavedení tzv. **přechodného období** do 30. 6. 2023, které následně **prodloužilo do 31. 12. 2023**. V průběhu přechodného období nejsou znalci postihováni za případná pochybení v provedených zápisech a důraz je kladen na preventivní činnost a metodické vedení tak, aby byl zajištěn plynulý přechod na evidenci posudků všemi znalci.

Podrobnější informace o spuštění evidence posudků a práci s ní naleznete na stránkách **znaleckého portálu**

zde: [Zprovoznění elektronické evidence znaleckých posudků – Znalci \(justice.cz\)](#)

a zde: [Prodloužení přechodného období v souvislosti s provozem elektronické evidence znaleckých posudků – Znalci \(justice.cz\)](#)

Samotná evidence posudků má k dispozici **náповědu**, která je dostupná po kliknutí na tlačítko „NÁPOVĚDA“ na horní liště. Následně je nutné na horní liště kliknout na tlačítko „Seznamy znalců, tlumočnicků a překladatelů“ a v levém sloupci pak vyhledat nadpis „Evidence posudků“.

Nad rámec shora uvedené výzvy ministerstvo doporučuje znalcům **průběžně sledovat znalecký portál** <https://znalci.justice.cz> a případně si zajistit také zasílání notifikací o nově zveřejněných příspěvcích. Nastavit notifikace lze kliknutím na symbol „Zvonek“ v pravém horním rohu stránky a zadáním své emailové adresy. Na znaleckém portálu ministerstvo uveřejňuje důležité aktuality, materiály a další profesní informace určené znalcům.

Tato výzva je v zájmu informovanosti adresována i znalcům s pozastavenou činností.

Děkujeme za Vaši pozornost.

Mgr. Jan Benýšek
ředitel odboru insolvenčního a soudních znalců
Ministerstvo spravedlnosti

Zveřejněn ilustrativní znalecký posudek – oceňování nemovitých věcí

Ministerstvo spravedlnosti v sekci [Dokumenty](#) dne 31. srpna 2023 zveřejnilo ilustrativní znalecký posudek z oboru ekonomika, odvětví oceňování nemovitých věcí vypracovaný ve spolupráci s Ministerstvem financí. Ministerstvo spravedlnosti [deklaruje](#), že byl co do struktury a metodiky projednán se zástupci znalců a akademické obce. Ilustrativní posudek bude doprovázet Metodická příručka. Ministerstvo spravedlnosti dále uvádí, že si je vědomo toho, že oceňováním se zabývá nejvíce znalců zapsaných v seznamu (v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady je zapsáno více než 3 500 znalců), proto tomuto ilustrativnímu znaleckému posudku věnovalo náležitou pozornost. Současně, stejně jako u ostatních ilustrativních posudků, je ministerstvo otevřeno případným konstruktivním připomínkám, které můžete ministerstvu zaslat:

- ⇒ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Vyšehradská 16 128 10 Praha 2,
- ⇒ ID datové schránky: kq4aawz,
- ⇒ e-mail: posta@msp.justice.cz.
- ⇒ Do předmětu je nutné uvést „ilustrativní znalecký posudek – oceňování nemovitých věcí“.

ANKETA

Jak se Vám posudky vypracovávají podle nové právní úpravy čtou či píší?

Anketní otázka: Jak hodnotíte nové obsahově-formální pojetí znaleckého posudku, tedy jeho zákonné požadavky nastavené novým znaleckým zákonem a vyhláškou o výkonu znalecké činnosti? Jak se Vám posudky vypracovávají podle nové právní úpravy čtou či píší?

Z osvětové činnosti Ministerstva spravedlnosti je zřejmé, že znalecký posudek je v obsahově-formálním pojetí [zprávou o postupu znalce](#) (slide 6 a násl.). Znalecký posudek obdobně chápe i soudní judikatura, např. [Nejvyšší soud](#) (usnesení ze dne 5. 4. 2023, sp. zn. 27 Cdo 1585/2022, u znaleckých posudků požaduje, aby se znalci ve svých posudcích neomezili jen na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru). Úkolem znalce a jeho posudku je však primárně pomoc orgánu veřejné moci pochopit složité technické nebo vědecké aspekty případu a tím mu napomoci při orientaci v odborných otázkách a jeho rozhodování. Znalecký posudek je do určité míry „zprávou o postupu znalce“, ale tato jeho rovina [je důležitá zejména pro přezkoumatelnost znaleckého posudku a jeho hodnocení](#), jistě nemá znalecký posudek a jeho autora svazovat nad míru formalistickým pojetím právní úpravy upravující strukturu postupu znalce jako jedinou možnou cestu. Tento trend můžeme nově sledovat jako [význam požadavku na strukturovaný postup znalce v nové úpravě znalecké činnosti](#). Z metodického hlediska je to však jedno z možných pojetí přístupu k obsahově-formálnímu pojetí znaleckého posudku.

Co k předmětnému napsali oslovení odborníci, naleznete dále v textu.

prof. Jiří Drábek, Ph.D.

molekulární genetik, soudní znalec v oboru zdravotnictví, odvětví lékařská genetika, vědecký pracovník a zástupce pro vzdělávání na ÚMTM, Lékařská fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, vyučující na Univerzitě Karlově, předseda Československé společnosti pro forenzní genetiku, z.s.

Ministerstvo spravedlnosti a soudy v současné době očekávají posudky se strukturou:

- Zadání znaleckého posudku
 - ⇒ Odborná otázka zadavatele
 - ⇒ Účel znaleckého posudku
 - ⇒ Skutečnosti sdělené zadavatelem mající vliv na přesnost závěru posudku
- Výčet podkladů
 - ⇒ Popis postupu znalce při výběru zdrojů dat
 - ⇒ Výčet vybraných zdrojů dat a jejich popis
 - ⇒ Věrohodnost zdroje dat

- Nález
 - ⇒ Popis postupu při sběru či tvorbě dat
 - ⇒ Popis postupu při zpracování dat
 - ⇒ Výčet zpracovaných dat
- Posudek
 - ⇒ Popis postupu při analýze dat
 - ⇒ Výsledky analýzy dat
- Odůvodnění
 - ⇒ Interpretace výsledků analýzy
 - ⇒ Kontrola postupu
- Závěr
 - ⇒ Citace zadané odborné otázky
 - ⇒ Odpověď
 - ⇒ Podmínky správnosti závěru, případně skutečnosti snižující jeho přesnost

Tuto strukturu považuji za příliš rozkošatělou, zbytečně repetitivní a zbytečně omezující. Zásadně se bude lišit posudek ocenění nemovitosti a posudek ocenění dopravní nehody, takže bych se držel jednoduššího schématu. Sám bych strukturu posudku redukoval na tuto verzi:

- Popis situace a vymezení problému, který zadavatel řeší
- Odborná otázka zadavatele
- Premisy
- Zdroje dat
- Metodické postupy včetně kontrolních
- (Hrubé) výsledky dílčích analýz dat
- Odpověď na odbornou otázku zadavatele ve formě věrohodnostního poměru.

Termíny data, výčet dat, analýza, validace, interpretace mají v některých vědeckých oblastech jasně definovaný význam. V ministerské šabloně a zákonných ustanoveních je tento ustálený význam ignorován anebo posunut.

Data jsou soubor diskrétních nebo spojitých hodnot, které sdělují informaci, popisují množství, kvalitu, fakta, statistiky, které mohou být dále formálně interpretovány. Z toho vyplývá, že „výčet dat“ je zbytečný termín a zbytečná položka v posudku. Data jsou data a hotovo.

Analýza je vědecká metoda založená na rozkladu celku na elementární části, je to metoda zkoumání složitějších skutečností rozkladem na jednodušší, základní celky. Opačný postup k analýze je syntéza, jejímž výsledkem je vytvoření nových celků. Čili analýza je jednou ze znalce použitých metod a spadá do mou navrhovaného odstavce „Metodické postupy včetně kontrolních“.

Validaci definuje ČSN EN ISO 15189 a Slovník managementu kvality jako potvrzení prostřednictvím poskytnutí objektivních důkazů, že požadavky na specifické zamýšlené použití nebo specifickou aplikaci byly splněny. Verifikace (ověřování) je potvrzení prostřednictvím poskytnutí objektivních důkazů, že specifikované požadavky byly splněny. Čili validace odpovídá na otázku: „Mám správnou metodu?“, kdežto verifikace

odpovídá na otázku: „Používám metodu správně?“. Tudíž termín „validace“ se nemá do šablony znaleckých posudků vůbec zavádět.

Interpretace (z lat. interpretari – vykládat, tlumočit, překládat, posuzovat) obecně znamená výklad, porozumění a chápání nějakého textu, myšlenky či jevu. Tento termín je ve znaleckém posudku zbytečný, protože znalec hodnotí důkaz věrohodnostním poměrem. Soudce pak tento důkaz zasadí do kontextu tím, že věrohodnostním poměrem vynásobí apriorní šanci, aby získal aposteriorní šanci (viny).

Mgr. Helena Hornychová

znalkyně v oborech kriminalistika a písmoznalectví, předsedkyně Československé společnosti pro písmoznalectví, lektorka

Po prvních rozpacích z nové právní úpravy jsme s mnohými kolegy konstatovali, že se pro nás vlastně nic moc nemění. Obsahově-formální pojetí znaleckého posudku, jak je vymezeno novou právní úpravou, jsme de facto dodržovali již při staré právní úpravě (alespoň co se týká našeho oboru písmoznalectví). Je však pravdou, že některé dílčí kroky jsme dříve do posudku neuváděli v úplnosti a začali jsme je podrobně uvádět až s nabytím nové právní úpravy, např. se jedná o dílčí kroky jako postup znalce při výběru zdrojů dat, skutečnosti uvedené zadavatelem, které by mohly mít vliv na přesnost závěru, sdělení, že znalecká práce probíhá v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy pro daný obor anebo v samotném závěru případně uváděné skutečnosti snižující přesnost závěru. Posudky sice díky tomu nabyly na objemu, ale zase ne tak výrazně. Pokud mám tedy hodnotit nové obsahově-formální pojetí ZP komplexně, tak ze svého pohledu je hodnotím kladně, protože se jednotlivé dílčí kroky znalecké činnosti logicky odrážejí do posudku, což může předejít mnohým diskuzím v rámci výsledku znalce anebo revizím.

Přesto mám k aktuální právní úpravě výtky, protože je dle mého názoru – pro znalce/uživatele, kterým je určena – těžkopádná, příliš rozsáhlá a ne příliš přehledná a mnohé obsahově-formální náležitosti se díky tomu v posudku zbytečně dublují (hlavně z obavy znalce, aby striktně dané náležitosti v posudku dodržel). To také způsobuje, že ne všichni kolegové se s novou právní úpravou „v úplnosti sžili“. A otázkou k diskuzi podle mě také zůstává, zda nová právní úprava a striktně předepsaná sktruktura postupu znalce vede k vymezenému cíli, tedy ke všeobecnému zkvalitnění výkonu znalecké profese a k tomu, že se v soudních sporech nebudou vyskytovat posudky s diametrálně odlišnými závěry.

Ing. Albert Bradáč, Ph.D.

zástupce vedoucího, odbor znalectví ve strojírenství, analýza dopravních nehod a oceňování motorových vozidel, Ústavu soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně, znalec v oborech DOPRAVA (36/1967 Sb.), EKONOMIKA (36/1967 Sb.) a STROJÍRENSTVÍ (36/1967 Sb.)

Se strukturou posudku už nemám v podstatě problém (člověk si zvykne na všechno), alespoň to donutilo některé „ledabylé“ znalce uvádět i postupy a posudek učinit přezkoumatelným (i když pořád dostávám do rukou posudky znalců, kteří se zákonem mýlit nenechají). Snad jediné, co mi trochu vadí, ale to pouze z hlediska posudků ústavu,

je striktní přesun seznamu zpracovatelů na poslední stranu (my to dříve dávali na titulní stranu, takže člověk nemusel posudek ani otevřít, aby věděl, kdo je zpracovatelem) a povinnost uvádět u jednotlivých kapitol, kdo se na které podílel. Posudek ústavu je kolektivní dílo a je jen a jen na vedení ústavu, koho pošle posudek stvrdit u soudu bez ohledu na to, kdo se více či méně podílel na které kapitole. Vyhláškou daná povinnost opatřovat elektronické přílohy PDF titulní stranou s el. podpisem a časovým razítkem. U dopravních nehod jsme mívali ve zvyku přidávat videa s názornou vizualizací průběhu nehody, ale kvůli § 50 vyhlášky tak již nečiníme.

MUDr. Mgr. Bc. Tomáš Vojtíšek, Ph.D.

přednosta Ústavu soudního lékařství FN u sv. Anny v Brně a Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, vysokoškolský pedagog/odborný asistent, lékař a soudní znalec, člen zkušební komise pro zvláštní část vstupní zkoušky znalců pro soudní lékařství

Nové znalecké právo přineslo řadu pozitivních změn do znalecké praxe a současně i některé problematické body. Požadavek na přezkoumatelnost znaleckých posudků byl doktrinárně uznáván i za předchozí právní úpravy a v souladu s ní (přezkoumatelně) byly soudně lékařské posudky také zpracovávány. Nová struktura znaleckých posudků představuje z mého pohledu spíše vítězství formy nad obsahem, tedy výhradně akcentaci formálních náležitostí znaleckého posudku a sama o sobě kvalitu posudků nezvýší, tu je nutno zajistit kultivací a dodržováním oborových znaleckých standardů.

Mgr. Halka Lacinová

předsedkyně Okresního soudu v Litoměřicích a soudkyně trestního úseku

Já se domnívám, že pouze bylo pojmenováno to, co mělo být a v případech kvalitních znaleckých posudků bylo běžnou praxí. Z mého pohledu se nejedná o nic nového ani objeveného. Rozhodně nejde o nic, čeho by se měl kdokoli ze znalců obávat, spíš se jedná o určitou pomocnou ruku a návod, že když požadované dodrženo bude, je vše v pořádku.

Jako soudce potřebuji znát myšlenkové pochody, které znalce k jeho závěru vedou, vždy jsem si četla pasáže „úvaha“, protože jediné tak jsem byla schopna pochopit kolikrát kusé odpovědi v závěrech znalce. Bez rozvedení postupů v písemném znaleckém posudku má u mě znalec téměř jistotu, že bude předvolán k osobnímu slyšení, aby postupy či nesrozumitelné pasáže vysvětlil. „Nové“ pojetí psaní znaleckých posudků je mi blízké, jelikož je obdobné jako psaní soudních rozhodnutí, kde jsou rovněž definovány obsahové a formální náležitosti, při jejichž splnění je vyhotoven srozumitelný a přezkoumatelný rozsudek.

Jinak je samozřejmě také nezbytné posuzovat význam ev. formálního pochybení při vypracování znaleckého posudku a zejména jeho možného dopadu na správnost výsledku projednávané věci.

Mgr. Jan Zimmer, Ph.D.

znalec v Oboru Expertíza písma, Forezní analýza rukopisu, Identifikace pisatele biometrického podpisu a rukopisu

Pro mě, a řekl bych pro znalce v našem oboru, se s novou úpravou moc nezměnilo, snad jen přibylo několik formalit. Jinak se snažím posudky psát pořád stejně, tj. na jednu stranu, aby byly pochopitelné i pro průměrného soudce, advokáta, účastníka řízení, a na druhou stranu, aby bylo zřejmé, z čeho jsem vycházel, k čemu jsem dospěl, a to na základě jaké úvahy.

Trend, který razí pojetí znaleckého posudku jako vědecké práce svého druhu, jde podle mne proti základnímu smyslu znalectví, tedy zprostředkovat odborné poznatky neodborníkům. Posudkům, které jsou plné odborných a cizích slov nebo odkazů na odbornou literaturu, nemůže adresát porozumět.

ODPOVĚDNA

Dotaz: Přihlásit se nebo složit obecnou část vstupní zkoušky?

„Jsem znalec jmenovaný dle znaleckého zákona z roku 1967. Abych ve znalecké činnosti mohl pokračovat i po přechodném období, které zavedl nový znalecký zákon, musím v jeho průběhu složit obecnou část vstupní zkoušky, nebo se stačí na ni jen přihlásit?“

Odpověď

Na úvod je důležité upozornit na to, že pokud znalci jmenovaní dle předchozího znaleckého zákona chtějí po uplynutí přechodného období vykonávat znaleckou činnost, musí nejenom vykonat obecnou část vstupní zkoušky, ale nejdříve musí podat žádost o zápis do seznamu znalců. Teprve až Ministerstvo spravedlnosti vyhodnotí, že žadatel („starý znalec“) splňuje všechny podmínky pro jmenování, je pozván ke složení obecné části vstupní zkoušky a po jejím úspěšném složení ještě musí složit slib do rukou ministra

spravedlnosti, teprve poté (do 10 dnů od složení slibu) bude proveden zápis do seznamu znalců.

- § 46 ZnalZ je v systému nového znaleckého zákona zařazen do přechodných ustanovení, která obsahují nastavení pravidel dalšího fungování znaleckých subjektů (znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů) poté, co se nový znalecký zákon stal účinným.

Pro znalce, kteří získali oprávnění k výkonu znalecké činnosti podle starého znaleckého zákona z roku 1967 platí to, že jsou ex lege (ze zákona) převedeni do seznamu znalců podle nového zákona (§ 46 odst. 1 ZnalZ) s tím omezením, že tento jejich zápis a z něj plynoucí oprávnění vykonávat znaleckou činnost je omezen [\(§ 46 odst. 2 ZnalZ\)](#):

- a. uplynutím doby = maximálně na dobu pěti let v tzv. přechodném období (tedy do půlnoci 31. 12. 2025) nebo
- b. zápisem do seznamu znalců podle nového zákona.

→ Uplynutím dané doby nebo zápisem do seznamu znalců podle nového zákona ve stejném oboru a odvětví dosavadní znalecké oprávnění zaniká.

Co tedy udělat, abych byl i po uplynutí přechodného období znalcem?

ZnalZ znalcům jmenovaným dle starého znaleckého zákona umožňuje (a i předpokládá), aby před uplynutím přechodného období podali žádost o zápis do seznamu znalců dle zákona č. 254/2019 Sb. Tito znalci, pokud si požádají o zápis stejného znaleckého oprávnění, nemusí skládat zvláštní část vstupní zkoušky (ta se považuje za splněnou), ale musí Ministerstvu spravedlnosti podat [žádost o zápis do seznamu znalců](#). Ministerstvo vyhodnotí, zda znalec splňuje předpoklady pro zápis dle nového zákona a následně pozve žadatele k vykonání obecné části vstupní zkoušky. Informace, jak podat žádost a jaké jsou podmínky pro zápis do seznamu znalců, jsou dostupné na [znaleckém portálu Ministerstva spravedlnosti](#).

Ve vztahu k otázce pana znalce (stačí podat žádost o zápis do seznamu znalců nebo musím obecnou část vstupní zkoušky mít splněnou) pak komentář (DÖRFL, Luboš. Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-823-8.) k § 46 ZnalZ uvádí: „*Jestliže nastane situace, kdy v průběhu přechodného období byla podána žádost o zápis do seznamu znalců podle ZnalZ, avšak předmětná doba mezitím uplyne, aniž k zápisu dojde (kupříkladu znalecký subjekt podá bezvadnou žádost „na poslední chvíli“ nebo bylo o žádosti vydáno zamítavé rozhodnutí, jež bylo následně zrušeno, a řízení o zápisu pokračovalo), pak bez ohledu na podanou žádost dosavadní znalecké oprávnění bez výjimky zanikne právě uplynutím zákonem stanovené doby, což ovšem samo o sobě nebrání dokončení řízení o zápisu (ZnalZ nespatřuje v uplynutí této doby důvod pro zastavení řízení). „Přeregistrace“ znaleckého subjektu je tedy možné dosáhnout i po 31. 12. 2025 za předpokladu, že žádost o zápis byla podána ještě před uplynutím přechodného pětiletého období. Na druhou stranu ani pravomocné zamítnutí žádosti o zápis do seznamu znalců nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté a v zásadě nic nemění na dalším trvání přechodného období; v jeho rámci tak znalecký subjekt může dále vykonávat znaleckou činnost na základě původního oprávnění a lze také opětovně podat žádost o zápis téhož znaleckého oprávnění (dle nové*

klasifikace), dokud pětiletá přechodná doba zcela neuplyne. Odstavec 3 upravuje rovněž výjimku z obecného ustanovení o vstupní zkoušce znalce. Požádá-li znalec jmenovaný podle dosavadních právních předpisů o vznik znaleckého oprávnění podle ZnalZ před uplynutím přechodného období (tedy 5 let od nabytí účinnosti ZnalZ), považuje se zvláštní část vstupní zkoušky za splněnou. Tuto žádost může znalec podat během přechodného období kdykoli. Za splněnou se považuje ovšem pouze zvláštní část zkoušky. Toto přechodné ustanovení se samozřejmě vztahuje pouze k první žádosti o vznik znaleckého oprávnění, nikoli do budoucna pro všechny žádosti, které by si tento znalec podal.“

Výše uvedený výklad přeregistrace/přelicencování jednoznačně operuje s tím, že znalci, který **v průběhu přechodného období podá žádost o zápis** do seznamu znalců, avšak **přechodná doba mezitím uplyne**, aniž k zápisu dojde (kupříkladu znalecký subjekt podá bezvadnou žádost „na poslední chvíli“ nebo Ministerstvo spravedlnosti nezvládne provést celé licenční řízení do konce) dosavadní znalecké oprávnění zanikne, a to z důvodu uplynutí zákonem stanovené doby (jak je uvedeno výše a v § 46 odst. 2 ZnalZ). **Žadatel o zápis do seznamu znalců tak přestává být znalcem**; jelikož však žádost podal před koncem přechodného období, nemusí dále absolvovat zvláštní část znalecké zkoušky (§10 ZnalZ + § 14 a násl. [vyhlášky č. 503/2020 Sb.](#), o výkonu znalecké činnosti), ale jak uvádí výše citovaný komentář ministerstvo bude v přeregistraci/přelicencování dále pokračovat. Žadatel o zápis již ale v tomto mezidobí není znalcem a musí tedy postupovat dle [§ 14 odst. 5 ZnalZ](#) (zejména odevzdat znalecké pomůcky a vrátit zadavatelům posudků podklady).

Závěr

Licenční řízení v přechodném období se znalci jmenovanými dle znaleckého zákona z roku 1967 je klíčovým procesem, který zajišťuje, že bude zajištěno řádné fungování odborné expertní činnosti nejenom pro orgány veřejné moci, neboť se jedná o největší odbornou personální základnu expertů v ČR.

Aby „starý“ znalec mohl kontinuálně i po ukončení přechodného období vykonávat znaleckou činnost, musí být do 31. 12. 2025 zapsán do seznamu znalců dle ZnalZ (podat žádost, úspěšně složit vstupní zkoušku a složit slib do rukou ministra spravedlnosti). S ohledem na informace, které jsme Vám přinesli viz [Druhé zasedání expertní skupiny MSp pro znalectví](#) (závěr aktuality), je zřejmé, že se nyní dostáváme do nejistého období. Znalecká obec bude vyčkávat možných změn v přeregistraci/přelicencování, ale dokud nebude ZnalZ skutečně novelizován, je pro kontinuální výkon znalecké činnosti nutné, aby znalci průběžně zahajovali svá přeregistrační řízení. V opačném případě by pravděpodobně došlo k zahlcení Ministerstva spravedlnosti v závěru roku 2025 a fatálnímu nedostatku znalců, což by ohrozilo činnost zejména orgánů veřejné moci.

Právní věty:

I. Pokud znalec v průběhu přechodného období podá žádost o zápis do seznamu znalců, avšak přechodná doba mezitím uplyne, aniž k zápisu dojde, dosavadní znalecké oprávnění zanikne z důvodu uplynutí zákonem stanovené doby (§ 46 odst. 2 ZnalZ). Řízení o zápisu do seznamu znalců však bude pokračovat a tento znalec nebude muset skládat zvláštní část vstupní zkoušky.

II. Aby znalec opírající své znalecké oprávnění o § 46 odst. 1 ZnalZ mohl i po skončení přechodného období kontinuálně vykonávat znaleckou činnost musí podat žádost o zápis do seznamu znalců tak, aby byl zapsán nejpozději ke dni 31. 12. 2025. V opačném případě jeho dosavadní znalecké oprávnění zaniká (viz věta I) a musí být postupováno dle § 14 a 24 ZnalZ.

Odpovídal JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D. et Ph.D.

§ 8 odst. 1 a odst. 5 ZnalZ – Žádost o prominutí podmínky pro jmenování znalcem a nastavení podmínek pro jmenování v oboru Ekonomika, odvětví Oceňování nemovitých věcí

Na náš e-mail znalci@law.muni.cz se obrátilo několik zájemců o výkon znalecké činnosti a také několik znalců, kteří se chtějí přelicensovat s dotazem na výklad § 8 odst. 5 ZnalZ tedy problematiky vztahující se k prominutí podmínek pro jmenování znalcem. Zároveň řeší otázku zaměření vysokoškolského vzdělání odpovídajícího směru zaměřeného na daný obor a dané odvětví – zda má být hlavním oborem stavebnictví či ekonomika.

Právní úprava:

Dle § 8 odst. 5 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (ZnalZ) zní:

V odůvodněných případech může ministerstvo na žádost žadatele o zápis do seznamu znalců splnění některé z podmínek podle odstavce 1 prominout, pokud jsou ostatní podmínky splněny v takové míře, která dává dostatečnou záruku, že znalecká činnost bude vykonávána s odbornou péčí; zejména lze prominout nesplnění podmínky podle odstavce 1 písm. a) získáním delší aktivní odborné praxe.

Důležité jsou tedy podmínky uvedené v § 8 odst. 1 ZnalZ, které stanovují tzv. odbornou způsobilost:

Za odborně způsobilou podle § 5 odst. 1 písm. a) se považuje osoba, která

- a) získala vysokoškolské vzdělání odpovídajícího směru zaměřené na daný obor a dané odvětví nejméně v magisterském studijním programu, pokud je lze získat, jinak nejvyšší možné dosažitelné vzdělání zaměřené na daný obor a dané odvětví,*
- b) získala 5 let aktivní odborné praxe zaměřené na daný obor a dané odvětví,*
- c) získala jiné osvědčení o odborné způsobilosti zaměřené na daný obor a dané odvětví, nebo absolvovala specializační studium zaměřené na daný obor a dané odvětví, pokud je to nezbytné k výkonu znalecké činnosti s odbornou péčí,*
- d) získala osvědčení o odborné způsobilosti vydané příslušnou komorou zřízenou ze zákona, jde-li o znalecké odvětví v odbornostech, ve kterých o odbornost a etiku výkonu povolání dbá profesní komora zřízená zákonem a*
- e) úspěšně složila vstupní zkoušku podle § 10.*

Důvodová zpráva k ZnalZ uvádí:

Odstavec pátý zakotvuje možnost udělení výjimky žadateli, který nesplnil výše předepsané podmínky. Výjimku může udělit ministerstvo, a to jak v případě žadatelů právnických osob, kde je i jinak příslušné, tak i v případě žadatelů fyzických osob. Takové ustanovení je nutné zejména pro odstranění případné tvrdosti zákona. Již v současné době se vyskytly případy, kdy splnění podmínky vzdělání nebo praxe bylo nepřiměřeně přísné, příkladem může být žadatel, který daný obor přednáší na specializované vysoké škole v rámci předmětu s nízkou časovou dotací, žadatel je uznávaným odborníkem, avšak teoreticky nesplňuje podmínku nejvyššího možného vzdělání, jelikož formálně možnost získání vyššího vzdělání existuje, avšak v tomto případě nevypovídá o odborné způsobilosti. Samozřejmě je vždy nutné, aby byly ostatní podmínky splněny v takové míře, která dává dostatečnou záruku, že znalecká činnost bude vykonávána s odbornou péčí.

Komentářová literatura k § 8 odst. 5 ZnalZ uvádí:

KŘÍSTEK, L., BÜRGER, P., VUČKA, J. Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech Komentář. 2021. ISBN:978-80-7502-511-1:

„Odstavec 5 umožňuje ministerstvu udělit uchazeči výjimku – odpustit jednu z pěti podmínek, které uvádí odstavec 1. A to za předpokladu, že o to požádá žadatel. A zároveň žadatel doloží skutečnosti, že ostatní podmínky jsou splněny v "míře vrchovaté". Například žadatel nezískal vysokoškolské vzdělání, avšak může doložit a dokládá praxi 20 let namísto 5 let. Jistě se v praxi objeví i jiné příklady hodné uplatnění výjimky.“

DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-823-8:

Prominutí podmínek pro zápis do seznamu znalců

Odstavec 5 zakotvuje možnost udělení výjimky žadateli, který nesplnil výše předepsané podmínky. Výjimku může udělit ministerstvo spravedlnosti, a to jak v případě žadatelů z řad fyzických osob, tak i osob právnických. Zakomponovat takovéto zákonné ustanovení do ZnalZ, které umožňuje výjimečně odstraňovat tvrdosti zákona, bylo nezbytné, jelikož zákonné podmínky k jmenování znaleckým subjektem musí žadatel splňovat všechny současně, přičemž ministerstvo spravedlnosti nemá oprávnění některou z nich žadateli prominout.

Již stávající praxe při jmenování žadatelů v režimu ZnalZ 1967 přinesla případy, kdy splnění podmínky vzdělání nebo praxe bylo nepřiměřeně přísné. Příkladem může být žadatel, který daný obor přednáší na specializované vysoké škole v rámci předmětu s nízkou časovou dotací, žadatel je uznávaným odborníkem, avšak teoreticky nesplňuje podmínku nejvyššího možného vzdělání, jelikož formálně možnost získání vyššího vzdělání existuje, avšak v tomto případě nevypovídá o odborné způsobilosti.

Aby ministerstvo spravedlnosti mohlo udělit výjimku dle odstavce 5, je předně třeba, aby žadatel o udělení výjimky výslovně požádal a svoji žádost v tomto směru náležitě zdůvodnil a doložil. Žadatel přitom musí ostatní podmínky odborné způsobilosti splňovat v takové

míře, která by měla poskytovat dostatečnou záruku, že znalecká činnost jím bude vykonávána s odbornou péčí. O udělení či neudělení výjimky se nevydává samostatné rozhodnutí, ministerstvo spravedlnosti by se však v případě finálního rozhodnutí o nejmenování znalcem mělo náležitě v odůvodnění vypořádat s tím, z jakých důvodů neudělilo výjimku. V opačném případě by jeho rozhodnutí mohlo být zatíženo vadou řízení v podobě nepřezkoumatelnosti pro nedostatečné zdůvodnění. V případě pozitivního rozhodnutí o jmenování znalcem ministerstvu spravedlnosti tato povinnost odpadá, jelikož rozhodnutí, kterým se zcela vyhovuje žádosti, není třeba ve smyslu § 68 odst. 4 SpŘ odůvodňovat“.

Na jaké podmínky se žádost o prominutí vztahuje

Žádost se vztahuje na všechny podmínky uvedené v § 8 odst. 1 ZnalZ, které stanovují tzv. odbornou způsobilost (celé znění viz výše), tedy:

- vysokoškolské vzdělání odpovídajícího směru zaměřené na daný obor a dané odvětví nejméně v magisterském studijním programu, pokud je lze získat, jinak nejvyšší možné dosažitelné vzdělání zaměřené na daný obor a dané odvětví,
- 5 let aktivní odborné praxe,
- získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti zaměřené na daný obor a dané odvětví, nebo absolvování specializačního studia zaměřeného na daný obor a dané odvětví, pokud je to nezbytné k výkonu znalecké činnosti s odbornou péčí,
- získání osvědčení o odborné způsobilosti vydané příslušnou komorou zřízenou ze zákona,
- úspěšně složila vstupní zkoušku podle § 10.

V případě že uchazeč o zápis do seznamu znalců (nový žadatel i znalec jmenovaný podle ZnalZ 1967, který žádá o přelicensování) nesplňuje jednu z uvedených podmínek, ale jiné podmínky překračuje, může žádat o jejich prominutí. V praxi to může znamenat např. u:

A) VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ odpovídajícího směru zaměřené na daný obor a dané odvětví nejméně v magisterském studijním programu, pokud je lze získat, jinak nejvyšší možné dosažitelné vzdělání zaměřené na daný obor a dané odvětví,

Zde jsou možné dvě situace:

1. Znalec žádající o přelicensování neměl dle předchozí právní úpravy povinnost mít vysokoškolské vzdělání (zejména se jedná o ceny a odhady nebo řemeslné obory, u kterých VŠ vzdělání vůbec není), tak s odkazem na předchozí znaleckou praxi požádá o její prominutí.
2. Příklad z dotazů, které se vztahují k praxi Ministerstva spravedlnosti při nastavení podmínek v oboru Ekonomika, odvětví Oceňování nemovitých věcí:

Ministerstvo v individuálních odpovědích uvádí:

„Pro znaleckou činnost spočívající v určování hodnoty nemovitostí jakožto věcí tradičně zahrnujících pozemky a stavby (ať již jako součásti pozemku nebo samostatné stavby) interpretuje ministerstvo pojem „vzdělání odpovídajícího směru zaměřené na daný obor a odvětví“ tím způsobem, že od znalce v první řadě vyžaduje technické vzdělání v oblasti stavebnictví. Aby

znalec mohl dostát povinnosti výkonu znalecké činnosti s odbornou péčí, musí disponovat technickými a materiálovými znalostmi staveb a konstrukcí, inženýrských staveb, technologií výstavby, čtení stavebních výkresů atp. Znalec musí mít současně znalosti z oblasti ekonomické, zejména musí ovládat metody a postupy tržního oceňování nemovitých věcí a oceňování nemovitých věcí podle cenových předpisů.

Ministerstvo proto ke splnění podmínky odpovídajícího vzdělání ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) ZnalZ pro zápis žadatelů do seznamu znalců v oboru ekonomika odvětví oceňování nemovitých věcí vyžaduje doložení vysokoškolského vzdělání stavebního směru nejméně v inženýrském (magisterském) studijním programu. Toto vzdělání je dále doplněno ekonomickými znalostmi získanými v průběhu specializačního studia, jehož absolvování je další povinnou složkou odborné způsobilosti žadatele podle § 8 odst. 1 písm. c) ZnalZ. Jako odpovídající vzdělání ministerstvo dále akceptuje vysokoškolské ekonomické vzdělání v inženýrském (magisterském) studijním programu doplněné stavebním vzděláním, například v podobě středoškolského nebo bakalářského studia. I v tomto případě je nezbytné splnit rovněž podmínku specializačního studia podle § 8 odst. 1 písm. c) ZnalZ, ledaže vysokoškolské vzdělání bylo přímo zaměřené na oceňování nemovitých věcí (ve formě hlavní nebo vedlejší specializace nebo jiné ucelené formě odpovídající rozsahu alespoň čtyř semestrů).“

Ministerstvo jako odpovídající vysokoškolské vzdělání pro dané znalecké oprávnění tedy požaduje:

- Doložení vysokoškolského vzdělání stavebního směru nejméně v inženýrském (magisterském) studijním programu.
- Stavební vzdělání je dále doplněno ekonomickými znalostmi získanými v průběhu specializačního studia, jehož absolvování je další povinnou složkou odborné způsobilosti žadatele podle § 8 odst. 1 písm. c) ZnalZ
- Jako odpovídající vzdělání ministerstvo dále akceptuje vysokoškolské ekonomické vzdělání v inženýrském (magisterském) studijním programu doplněné stavebním vzděláním, například v podobě středoškolského nebo bakalářského studia. I v tomto případě je nezbytné splnit rovněž podmínku specializačního studia podle § 8 odst. 1 písm. c) ZnalZ, ledaže vysokoškolské vzdělání bylo přímo zaměřené na oceňování nemovitých věcí (ve formě hlavní nebo vedlejší specializace nebo jiné ucelené formě odpovídající rozsahu alespoň čtyř semestrů).

Otázka: Kde jsou tato kritéria definována v ZnalZ či v jeho prováděcích předpisech? Jak ministerstvo došlo k uvedené interpretaci?

V současné právní úpravě neexistuje podrobná úprava odborných podmínek pro jmenování znalcem v konkrétních oborech, odvětvích a specializacích. Vedle výše uvedených zákonných podmínek pro vstup do znalcství se musíme řídit Přílohou č. 2 k vyhlášce č. 505/2020 Sb., která

obsahuje výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti, nebo absolvovat specializační studium, a pro které je nutno doložit získání osvědčení vydaného profesní komorou, u oboru Ekonomika, odvětví Oceňování nemovitých věcí je jako tzv. jiné osvědčení nebo specializační studium [podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona] uvedeno: „*absolvování specializačního studia zaměřeného na oceňování nemovitých věcí v rozsahu nejméně 4 semestrů; tato podmínka se považuje za splněnou, pokud vzdělání podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona bylo přímo zaměřené na oceňování nemovitých věcí (ve formě hlavní nebo vedlejší specializace nebo jiné ucelené formě odpovídající rozsahu alespoň 4 semestrů)*“. Z daného je tedy jisté, že zákonodárce chtěl, aby primárním oborem bylo stavebnictví a doplňkovým oborem byla ekonomika.

Nejpodrobnější úprava byla vtělena do Přílohy č. 10 k [Instrukci](#) č. j. 26/2017-OJD-ORG/32 s názvem Odborné podmínky pro jmenování znalcem (členěno podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, ve znění pozdějších předpisů), která se doposud nachází v Rejstříku instrukcí Ministerstva spravedlnosti, jeví se jako platná a účinná. Nedomnívám se, že je s ohledem na změnu právní úpravy plně použitelná, ale je možné jí použít jako výkladovou normu, neboť správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly ([srovnej § 2 odst. 4 správního řádu](#)).

U odborných podmínek pro jmenování znalcem v oboru Ekonomika pro odvětví ceny a odhady, specializace nemovitosti předmětná instrukce uvádí/uváděla:

Vzdělání	<ul style="list-style-type: none"> - vysokoškolské vzdělání stavebního směru, nejméně magisterského stupně* - absolvování postgraduálního specializačního studia (tj. zaměřeného na danou specializaci) studia v rozsahu minimálně 4 semestry**
Odborná praxe	<ul style="list-style-type: none"> - minimálně 10 let odborné stavební praxe po ukončení vysokoškolského studia bezprostředně předcházející podání žádosti o jmenování
Ověření odborných znalostí	<ul style="list-style-type: none"> - v kompetenci jednotlivých předsedů krajských soudů
Další doplňující podmínky	<ul style="list-style-type: none"> - příp. platné osvědčení/certifikát o odborné způsobilosti zaměřené na dané odvětví/specializaci, pokud je možné jej získat

	<ul style="list-style-type: none"> - kladná doporučení ke jmenování znalcem od některé z autorit v předmětné oblasti, vědecké instituce či profesního sdružení - publikační/přednášková činnost zaměřená na danou oblast
--	--

* Za splnění této podmínky se nepovažuje vysokoškolské vzdělání v oboru geodézie a kartografie.

** Např. v Ústavu soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně nebo Institutu oceňování majetku Vysoké školy ekonomické v Praze.

ZÁVĚR

Znalecký obor Ekonomika, odvětví Oceňování nemovitých věcí je jistě svou povahou hraničním oborem stojícím na pomezí stavebnictví a ekonomiky. Na podíl znalostí či stanovení toho, co je hlavním vzdělávacím programem (stavebnictví či ekonomika), musí odpovědět akademické a výzkumné prostředí v disciplíně soudního inženýrství. Pomůckou pro řešení dané otázky je dle mého názoru nastavení studijních programů na Ústavu soudního inženýrství VUT v Brně, konkrétně:

1) **Odbor znalectví ve stavebnictví a oceňování nemovitostí** viz <https://www.vut.cz/usi/ustav/struktura/son>.

Výuka na odboru je zaměřena na oblasti oceňování nemovitostí, základy stavebnictví, vady a poruchy staveb a právo spojené se znaleckou, realitní a stavební činností. Ústav soudního inženýrství se vytvořením takto komplexního výukového programu, s takto rozsáhlou škálou možností vzdělávání v těchto oblastech studia stal jediným v republice.

2) **Realitní inženýrství** viz

<https://www.vut.cz/usi/uchazeci/programy/16256>.

Jeho absolvent je po ukončení studia schopen řešit úkoly spojené s realitní činností, správou a oceňováním nemovitých věcí, územním a stavebním plánováním. A uplatnění najdete v realitních společnostech, ve znaleckých ústavech, bankách, pojišťovnách a úřadech. Zmíněný program Realitní inženýrství má např. rozdělení 67 % stavebnictví a 33 % ekonomické obory, viz

<https://www.vut.cz/studenti/programy/program/7626>.

Na základě hraničnosti daného znaleckého oboru a odvětví se přikláním ke kombinaci adekvátního vzdělání, které zabezpečí řádný výkon znalecké činnosti, a to v těchto variantách:

Varianta A) Doložení vysokoškolského vzdělání stavebního směru nejméně v inženýrském (magisterském) studijním programu a stavební vzdělání je dále doplněno ekonomickými znalostmi získanými v průběhu specializačního studia,

jehož absolvování je další povinnou složkou odborné způsobilosti žadatele podle § 8 odst. 1 písm. c) ZnalZ – jedná se o alternativu, kterou prosazuje Ministerstvo spravedlnosti.

Varianta B) Doložení vysokoškolského vzdělání v programu soudního inženýrství nejméně v inženýrském (magisterském) studijním programu, které kombinuje ekonomické a stavební vzdělání. Podmínka daná vyhláškou – absolvování specializačního studia zaměřeného na oceňování nemovitých věcí v rozsahu nejméně 4 semestrů se v tomto případě považuje za splněnou, pokud vzdělání podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona bylo přímo zaměřené na oceňování nemovitých věcí (ve formě hlavní nebo vedlejší specializace nebo jiné ucelené formě odpovídající rozsahu alespoň 4 semestrů).

Varianta C) Doložení vysokoškolského vzdělání ekonomického směru nejméně v inženýrském (magisterském) studijním programu a ekonomické vzdělání je dále doplněno stavebními znalostmi získanými v průběhu specializačního studia + podání žádosti o prominutí podmínky stavebního vzdělání dle § 8 odst. 5 ZnalZ.

K uvedenému závěru tří variant (všechny považuji v licenčním řízení za samostatně použitelné) mě vede úvaha plynoucí z cíle licenčního řízení, kterým je zápis uchazečů do seznamu znalců v jejichž osobě je zajištěn řádný výkon znalecké činnosti, a to s náležitou odbornou péčí. Právě tento cíl musí ministerstvo *a priori* při posuzování podmínek posuzovat. S ohledem na to, že znalecká činnost v daném oboru a odvětví je mezioborová, je důležité zajistit, aby mezi znalci byly jen osoby, které jsou v daném oboru a odvětví specialisty s mezioborovými znalostmi a dovednostmi.

S přihlédnutím k tomu, že je daný obor ekonomický (obor Ekonomika), se mi jako možný výklad jeví i ten, že hlavním oborem je právě ekonomika a z ní plynoucí znalosti oceňování s akcentem na širší znalosti stavební, které mohou být v určitých případech doplněny prostřednictvím odborníka – konzultanta – z oboru Stavby. Tato argumentace pak podporuje aplikaci varianty C. *Ad margo* uvádím, že kombinace znalostí a dovedností se u daného oboru a odvětví např. [Novém Zélandu](#) skládají ze znalostí z oblasti principů a metod oceňování nemovitostí, příslušných zákonů, ekonomiky, stavebních konstrukcí, dělení pozemků a územního plánování.

Výše předestřené úvahy považuji za první „výkop“ vedoucí k další debatě na dané téma.

A) 5 LET AKTIVNÍ PRAXE

DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-823-8. Komentář k § 8 odst. 1 písm. b) ZnalZ k danému píše:

„Aktivní odbornou praxí se rozumí výkon odborných činností v příslušném oboru a odvětví, a to po ukončení vysokoškolského studia, popřípadě jiného možného nejvyššího dosažitelného vzdělání. Aktivní pětiletá praxe musí bezprostředně

předcházet podání žádosti o zápis do seznamu znalců, přičemž by zde neměly být mnohaměsíční či několikaleté prodlevy mezi získáním dostatečné aktivní odborné praxe a podáním žádosti o jmenování znaleckým subjektem. ZnalZ výslovně stanovuje, že aktivní odborná praxe musí navazovat až na ukončená studia – aktivní odborná praxe tak nemůže být vykonávána souběžně se studiem, či dokonce příslušnému studiu předcházet.“

Jaká praxe mimo činnost ve znalecké kanceláři (pozor na osobní výkon znalecké činnosti) či znaleckém ústavu ještě v právním řádu ČR připadá v úvahu:

- odhadce dle Živnostenského zákona, který umožňuje vydání živnostenského oprávnění pro následující kategorie oceňování majetku: věci movité, věci nemovité, nehmotný majetek, finanční majetek
- odhadce pro bankovní účely, při certifikačním řízení dochází k periodickému přezkoušení a zkouška v rámci certifikačního řízení se skládá také zejména z oblasti stavebnictví a stavebního práva
- výkon odhadní činnosti na základě různých certifikačních řízení v rámci normy ČSN EN ISO/IEC
- vypracovávání odborných vyjádření dle § 105 odst. 1 trestního řádu
- vypracovávání odborného vyjádření za orgán veřejné moci dle § 127 odst. 1, věta první občanského soudního řízení či dle § 56 správního řádu
- vypracovávání odborného stanoviska jako soukromé osoby dle § 128 občanského soudního řádu

Aktivní pětiletá praxe musí bezprostředně předcházet podání žádosti o zápis do seznamu znalců. Z praxe již plynou poznatky (např. členové AZO či ČKOM), že Ministerstvo spravedlnosti nepovažuje za adekvátní praxi v oboru a odvětví činnost odhadce, a to zejména dle živnostenského zákona. Praxe je jednou z několika podmínek a její délka má zaručit dostatečné množství praktických zkušeností, v jejímž rámci se uchazeč o znalectví komplexně seznámí s praxí v daném znaleckém oboru.

Důležitá je nejenom odborná příprava, ale též znalecká dovednost. Například z pohledu lékařství, kde třeba chirurg, který by chtěl být znalcem v oboru zdravotnictví, odvětví chirurgie, by měl logicky mít praxi v chirurgii, než se stane znalcem. Jeho praxe však spočívá sice v odborném výkonu profese chirurga, ale to nemá nic společného se znalectvím. Jiné odbornosti (např. soudní lékařství nebo analýza dopravních nehod) jsou naopak čistě znalecké.

Samotná praxe je pak speciální znaleckou přípravou. Důležité je i osvojení si zacházení s materiálně technickým zařízením, které pro odhady potřebuje a které následně bude využívat i ve znalecké praxi. To že jeho výstupy nejsou znaleckým posudkem, nevadí, neboť tato dovednost bude u zájemce o zápis do seznamu znalců ověřena v rámci zvláštní části vstupní zkoušky.

Důvodové zpráva k ZnalZ uvádí, že se musí jednat o výkon odborných činností v příslušném oboru a odvětví, kam jistě i výše uvedené činnosti spadají. Za vhodnou praxi pro oceňování nemovitých věcí např. doc. Ing. Robert Kledus, Ph.D. považuje širší spektrum činností (povolání), než se uvádí. Stavební praxe je dobrá, vhodnou praxí je i činnost obchodní (realitní), činnost developerská, činnost v bankách (posuzování zástav), v pojišťovnách (likvidace škod), facility management, správa nemovitostí, může to být i státní správa (odbory správy majetku, stavební a pozemkové úřady), činnost odhadců, odborná činnost ve znaleckém ústavu.

B) ZÍSKÁNÍ JINÉHO OSVĚDČENÍ O ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI ZAMĚŘENÉ NA DANÝ OBOR A DANÉ ODVĚTVÍ, NEBO ABSOLVOVÁNÍ SPECIALIZAČNÍHO STUDIA ZAMĚŘENÉHO NA DANÝ OBOR A DANÉ ODVĚTVÍ, POKUD JE TO NEZBYTNÉ K VÝKONU ZNALECKÉ ČINNOSTI S ODBORNOU PÉČÍ

Informace jako osvědčení či specializační studium, které musí žadatel o zápis do seznamu znalců splnit, nalezneme v Příloze č. 2 k vyhlášce č. 505/2020 Sb. v kolonce s názvem JINÉ OSVĚDČENÍ NEBO SPECIALIZAČNÍ STUDIUM [podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona].

C) ZÍSKÁNÍ OSVĚDČENÍ O ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI VYDANÉ PŘÍSLUŠNOU KOMOROU ZŘÍZENOU ZE ZÁKONA, JDE-LI O ZNALECKÉ ODVĚTVÍ V ODBORNOSTECH, VE KTERÝCH O ODBORNOST A ETIKU VÝKONU POVOLÁNÍ DBÁ PROFESNÍ KOMORA ZŘÍZENÁ ZÁKONEM

Daná podmínka je navázána na předložení osvědčení o odborné způsobilosti od příslušné profesní komory, což je uvedeno v příloze č. 2 k vyhlášce č. 505/2020 Sb. (na nesoulad mezi uvedenou přílohou a autorizačním zákonem jsem informoval v [aktualitě Konference znalců a expertů v ekonomických a technických oborech](#)).

Osvědčení samozřejmě není možné požadovat pro všechny obory a odvětví, neboť všechny oblasti znaleckého zkoumání nejsou zároveň garantovány i některou z komor zřízenou ze zákona. V praxi se tak bude jednat o Českou komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Českou komoru architektů (v závislosti na zvolené specializaci). Pokud příloha vyhlášky osvědčení nepožaduje, či není možné ho získat, uchazeč o zápis do seznamu znalců ho nepředkládá.

D) ÚSPĚŠNÉ SLOŽENÍ VSTUPNÍ ZKOUŠKY PODLE § 10 ZnalZ

Dle § 10 odst. 1 ZnalZ se vstupní zkouška skládá z obecné části, kterou se ověřují zejména znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, v nichž se znalecká činnost vykonává, a náležitostí znaleckého posudku, a zvláštní části, kterou se ověřuje zejména schopnost vypracovat znalecký posudek a znalosti z oboru a odvětví, s přihlédnutím ke specializaci, pokud byla zvolena.

Úspěšné složení vstupní zkoušky komentář (DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-823-8.) považuje za nutnou podmínkou (*conditio sine qua non*) k tomu, aby mohl být žadatel považován za osobu odborně způsobilou ve smyslu § 5 odst. 1 písm. a) ZnalZ. Tato nutná podmínka, právnicky též nezbytná či nevyhnutelná je v novém znaleckém právu novinkou. Požadavek složení vstupní zkoušky na vstupu do regulovaného odvětví či profese není ničím neobvyklým, avšak ve znalecké profesi se předmětná dovednost – formalizovaný způsob ověření potřebných znalostí a zkušeností do roku 2021 nevyskytoval. Jedinou podmínkou bylo absolvování tzv. znaleckého minima, ale ani to nemělo absolutní závaznost. V tomto kontextu považuji za nutné upozornit na [právní větu č. III rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2018, č.j. 2 As 94/2018-54](#), která uvádí: „Tzv. kurzy znaleckého minima nejsou speciální výukou pro znaleckou činnost ve smyslu § 4 odst. 1 písm. e) in fine zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Tyto kurzy jsou součástí odbornosti umožňující vykonávat znaleckou činnost, přičemž je třeba připustit situace, kdy žadatel o funkci znalce bezpečně prokáže získání znalostí, jež jsou předmětem tohoto kurzu, i na základě jiných skutečností než jeho absolvování.“

V kontextu předchozího výkladu za správný a systematický výklad považuji i možnost žádat o prominutí jedné či obou částí vstupní zkoušky za předpokladu, že uchazeč o zápis do seznamu znalců bezpečně prokáže získání znalostí, jež jsou předmětem vstupní zkoušky, a to i na základě jiných skutečností než jejich absolvování. V úvahu u obecné části vstupní zkoušky připadá např. právnické vzdělání, lektorská či pedagogická činnost v oboru profesní právní úpravy znalecké činnosti a procesních předpisů. U zvláštní části vstupní části pak například dlouhodobá činnost ve znaleckém ústavu.

Základním kritériem pro možnost prominutí je ze systematického pohledu to, že vstupní část zkoušky je zahrnuta od § 8 odst. 1 ZnalZ, na kterou se vztahuje možnost podání žádosti o prominutí některé z podmínek dle § 8 odst. 5 ZnalZ.

Další kritérium, které musí být zohledněno, je, aby ministerstvo vyhověním žádosti o prominutí vstupní části zkoušky nepopřelo veřejný zájem, kterým je řádný výkon znalecké činnosti s náležitou odbornou péčí. Pokud žadatel prokáže, že danou odbornou způsobilostí disponuje, požádal o prominutí obecné části znalecké zkoušky a doložil, že podmínky vyžadované zákonem o znalcích jsou splněny v míře vrchovaté, čímž je zaručeno, že znalecká činnost bude vykonávána s odbornou péčí, musí ministerstvo v rámci legitimního očekávání žadateli vyhovět.

Jak formulovat žádost dle § 8 odst. 5 ZnalZ?

Dle § 8 odst. 5 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech tímto žádám Ministerstvo spravedlnosti o udělení výjimky z ministerstvem vyžadovaného **doplnit dle § 8 odst. 1 písm. a) – e) ZnalZ**. Zároveň dokládám skutečnosti,

že ostatní podmínky vyžadované zákonem o znalcích jsou splněny v míře zaručující, že znalecká činnost bude vykonávána s odbornou péčí. Konkrétně tedy: *(vyjmenovat)*.

Žádám tedy o prominutí podmínky *(napsat které)* v rámci žádosti o zápis do seznamu znalců v oboru X, odvětví Y.

Za konzultační pomoci doc. Ing. Roberta Kleduse, Ph.D a MUDr. Mgr. Tomáše Vojtíška, Ph.D. odpovídal JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D. et Ph.D.

Napište nám
znalci@law.muni.cz

Výklad znaleckého zákona – § 29 a § 35

§ 29 a § 35 ZnalZ – Evidence znaleckých posudků a dohled nad zapisováním údajů

Ministerstvo spravedlnosti na svém znaleckém portálu dne **5. 12. 2022 oznámilo zprovoznění elektronické evidence znaleckých posudků** a informovalo znalce, znalecké kanceláře a znalecké ústavy o povinnosti zapisovat znalecké posudky do elektronické evidence. S touto informací **zároveň vyhlásilo přechodné období do 30. 6. 2023**. Podstatou přechodného období bylo upuštění od výkonu dohledových pravomocí ze strany ministerstva. Přechodné období bylo v souladu s principy dobré správy vyhlášeno za účelem zajištění plynulého vstupu do prostředí elektronické evidence znaleckých posudků bez obav uživatelů z možného postihu za případná pochybení a nedostatky při provádění zápisů do evidence posudků.²

Dne 20. 6. 2023 ministerstvo vydalo v dané věci [další aktualitu](#), ve které **oznámilo prodloužení přechodného období do 31. 12. 2023**. Tento svůj krok odůvodnilo objektivními okolnostmi, které v prvním pololetí tohoto roku měly dopad na plynulý provoz elektronické evidence.

Přínos spočívající v prodloužení přechodného období ministerstvo spatřuje v tom, že znalci získají další čas k tomu, aby si osvojili práci s elektronickou evidencí a seznámili se i s jejími úpravami, které budou průběžně nasazovány v zájmu zvýšení uživatelské přívětivosti. O těchto úpravách bude ministerstvo informovat samostatnou aktualitou.

Ministerstvo zároveň připomíná, že **režim přechodného období v žádném případě neznamená úlevu z plnění evidenční povinnosti** stanovené v § 29 odst. 2 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. **Znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy jsou již v průběhu přechodného období povinni zapisovat údaje** o znaleckých posudcích do elektronické evidence a nemohou tuto povinnost odkládat na dobu po skončení přechodného období.

Co tedy pro znalce znamená prodloužení přechodného období a co je to vlastně ten „dohled“?

Očekávání od evidence znaleckých posudků můžeme nalézt v Důvodové zprávě ke ZnalZ: *„Elektronické vedení evidence by mělo v první řadě zjednodušit a zrychlit výkon dohledu, umožnit nahlížet do 'znaleckých deníků' online, zpřehlednit vedení evidence, automatizovaným způsobem zapisované údaje vyhodnocovat, vytvářet statistiky a v neposlední řadě ulehčit práci s evidencí i samotným subjektům vykonávajícím znaleckou činnost.“*

Právní úprava evidence posudků je v § 29 ZnalZ a stanovuje znalcům:

- Povinnost zapisovat údaje do evidence posudků.

² Celá aktualita je dostupná zde <https://znalci.justice.cz/zprovozneni-elektronicke-evidence-znaleckych-posudku/>.

- Jejich zápis musí být proveden do 5 pracovních dnů ode dne zadání znaleckého posudku nebo ode dne, kdy nastala skutečnost, ke které se povinnost zápisu váže.

Těmto dvěma povinnostem odpovídá zmocnění pro výkon dohledu, které má ministerstvo vykonávat, což je stanoveno v § 29 odst. 7 ZnalZ, podle kterého ministerstvo provede nejméně jedenkrát ročně kontrolu plnění těchto dvou povinností:

- Zda znalec zapisuje údaje podle ZnalZ do evidence posudků.
- Zda údaje do evidence posudků zapisuje do 5 pracovních dnů ode dne zadání znaleckého posudku nebo ode dne, kdy nastala skutečnost, ke které se povinnost zápisu váže.

Výkon dohledu ve znalecké agendě je upraven v § 35 ZnalZ. Jeho cílem je prověřovat, zda znalci postupují v souladu se ZnalZ a právními předpisy vydanými k jeho provedení a obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. Dohled tedy můžeme definovat jako průběžnou, monitorovací, hodnotící, kontrolní a vyhledávací činnost Ministerstva spravedlnosti, která je zaměřena na ochranu veřejného zájmu, kterým je zajištění výkonu znalecké činnosti znalci, znaleckými kanceláři a znaleckými ústavy s náležitou odbornou péčí a dodržování povinností těmito subjekty znalecké činnosti, včetně využívání údajů z dohledu pro metodickou a legislativní činnost.

V případě zjištění, že znalci zákonné povinnosti u evidence posudků neplní, zahájí s takovým znalcem přestupkové řízení (v úvahu připadá i vydání tzv. příkazu) opírající se o výkon znalecké činnosti v rozporu § 29 odst. 2 ZnalZ, neboť nezapisuje údaje do evidence posudků nebo je v rozporu s § 29 odst. 3 ZnalZ nezapisuje řádně (viz § 39 odst. 1 písm. m) ZnalZ).

Údaje zapisované do evidence neslouží jen jako povinnost ministerstva kontrolovat, zda tuto povinnost znalci plní, ale cílem je řádné plnění evidence za účelem zjištění např. toho, zda je v některých znaleckých oborech nedostatek znalců a ti posudky stíhají vyhotovovat v dlouhých termínech. Evidence posudků je důležitým zdrojem rozličných dat (viz § 29 odst. 4 ZnalZ), které ministerstvo využívá k zjištění celkového počtu posudků u všech znalců pro soukromé zadavatele a pro zadavatele, kterými jsou orgány veřejné moci. Zjistí, zda a jak často dochází ke krácení znaleckého a může tedy data využívat při záměru úpravy znaleckého či metodické činnosti v rámci justice. Nejenom z těchto důvodů evidence u každého znalce eviduje:

- celkový počet zpracovaných znaleckých posudků zadaných orgány veřejné moci v jednotlivých letech,
- celkový počet zpracovaných znaleckých posudků zadaných ostatními zadavateli v jednotlivých letech,
- celkový počet zpracovaných znaleckých posudků v jednotlivých letech,
- počet zadaných, dosud nezpracovaných znaleckých posudků zadaných orgány veřejné moci,
- počet zadaných, dosud nezpracovaných znaleckých posudků zadaných ostatními zadavateli,
- celkový počet zadaných, dosud nezpracovaných znaleckých posudků.

Evidence posudků je také samozřejmě zdrojem dat pro to, aby ministerstvo „vyškrtlo“ znalce v případě, že počet znaleckých posudků znalcem v uplynulých 5 letech nepřesahuje 3 znalecké posudky. Před tímto krokem samozřejmě musí ministerstvo zhodnotit, zda neexistují důvody zvláštního zřetele hodné, pro které by nemělo být rozhodnuto o zrušení oprávnění tohoto znalce. Což je zejména výkon znalecké činnosti v tzv. raritních oborech.

Jelikož s účinností ZnalZ byla zrušena povinnost znalců předávat na krajské soudy tzv. přehledy a elektronická evidence posudků dle ZnalZ nebyla spuštěna, chybí tedy již 3,5 roku kompletní statistická data, která se váží k důležitým ukazatelům znalecké činnosti, která jsou nutná pro další nastavení a fungování znalecké agendy v dalších letech.

Aktuality ministerstva (viz výše) tedy informují a nabádají znalce, aby data do evidence zapisovali, naučili se s ní pracovat. Jen tímto přístupem ministerstvo získá důležitá data, která bude potřebovat ke statistickým účelům a umožní provést analýzu znaleckého prostředí po účinnosti ZnalZ. Do konce roku 2023 tedy ministerstvo nebude provádět dohledové úkony – zda znalci zapisují data řádně a v zákonné lhůtě (podrobně viz výše) a ukládat pokuty. Je jen na znalecké obci, aby data bylo možné získat a analyzovat a zároveň je proměnit v zacílenou metodickou a legislativní činnost ministerstva.

ZPRÁVY Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

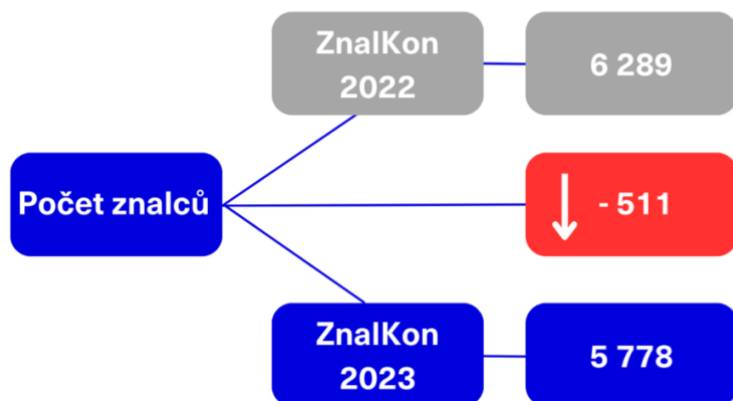
Shrnutí poznatků z 2. kongresu pro soudní znalce

Dne 1. června 2023 byl na Právnické fakultě Masarykovy univerzity zahájen dvoudenní kongres pro soudní znalce ZnalKon. Jedná se o druhý ročník kongresu, který je složen z panelových diskusí, podstatné body shrnujeme v této aktualitě.

Jednání kongresu zahájil **děkan právnické fakulty doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D.**, který uvítal panelisty a účastníky a popřál jim úspěšný průběh kongresu. Poukázal na to, že je rád, že se právnická fakulta MU stává centrem pravidelných setkávání znalecké a právnické obce. Následně se slova ujal předseda vědeckého výboru kongresu JUDr. **Miroslav Frýdek, Ph.D. et Ph.D.** (Právnická fakulta MU, člen pracovní skupiny expertů pro znalecké právo ministra spravedlnosti), který shrnul poznatky z loňského, prvního ročníku ZnalKonu 2022, kdy zazněla velká obava

z razantního snížení počtu znalců, což se potvrdilo. V loňském červnu, kdy se uskutečnil první ZnalKon, bylo v seznamu znalců celkem 6 289 znalců, k 1. červnu 2023 bylo v seznamu znalců 5 778 znalců. Což je pokles o 511 znalců.

Dále se účastníci shodli na nutnosti technické novely ZnalZ a to minimálně v části upravující činnost znalecké kanceláře (úprava § 6 odst. 3 ZnalZ) tedy, aby došlo k umožnění působení znalce ve znalecké kanceláři a zároveň i jako znalce fyzické osoby. Účastníci se shodli na zrušení nutnosti duplicitního znaleckého oprávnění ve znalecké kanceláři. Za důležité také považovali reformu odměňování znaleckých ústavů. O nutnosti technické novely se na ZnalKonu 2022 zmínili i zástupci Ministerstva spravedlnosti.

Po úvodních slovech byl zahájen první debatní panel s názvem ZMĚNIT NEBO NEZMĚNIT ZNALECKÉ PŘEDPISY, POKUD ZMĚNIT TAK JAK.

Moderátor panelu Miroslav Frýdek představil statistický koutek z [Bulletinu pro znalecké právo a znalectví 02/23](#), ze kterého je zřejmé, že se stále snižuje počet znalců a znalců podle nového ZnalZ je málo. Celkem v letech 2021, 2022 a do 21. března 2023 přistoupilo ke vstupní zkoušce jen 211 znalců, z toho úspěšně jen 179 viz Bulletin 02/23. Dále informoval o počtu pravomocně ukončených přestupkových řízeních se znalci (viz <https://seznat.justice.cz/opendata>), kterých je za dobu účinnosti nového zákona přes 40 a v celkové výši byly uloženy pokuty přesahující 800 000,- Kč.

Moderátor následně panelistům položil tyto otázky:

- 1) Jak vnímáte nynější stav ve znalectví?
- 2) Jaké klady nová právní úprava přinesla?
- 3) Které paragrafy ZnalZ byste změnili?

Jako první debatující vystoupila Mgr. **Helena Hornychová** (soudní znalkyně z oboru kriminalistika a písmoznalectví, lektorka znaleckého dokazování na VŠFS), která za pozitiva považuje sjednocení a jasné vymezení podmínky pro jmenování znalce, dále je spokojena se strukturou znaleckého posudku (§28 ZnalZ+ §§ 39 – 41 Vyhl. o znal. činnosti + “kontroverzní“ § 52 dané vyhlášky). Posudek, dle ní sice výrazně „nabyl“ na objemu, ale přibližuje se ostatním poloúředním dokumentům (např. auditorské zprávy). Novou strukturu si chválí zejména v případech, kdy je jejím znaleckým úkolem revidovat posudek jiného kolegy. Za klad také považuje úpravu znaleckého (zvýšení hodinové sazby, náhrada za tisk, ztrátu času aj.). Za negativa považuje zbytečnou rozsáhlost a nepřehlednost nových znaleckých předpisů, konkrétně uvedla nadbytečné paragrafy a jejich logickou nenávaznost či duplicitní úpravu ve ZnalZ a vyhláškách. Evidence posudků se dle jejího názoru nepovedla. Za obtěžující povinnosti uvedla velkou administrativní zátěž a nereálné lhůty, např. 5 pracovních dnů na zápis údajů do evidence posudků. K obecné části vstupní zkoušky poznamenala, že její pojetí odrazuje stávající znalce v pokračování ve znalecké činnosti. Jednoznačně je pro zjednodušení obecné části vstupní zkoušky, včetně zrušení multi-choice otázek.

Druhým panelistou byl doc. JUDr. Ing. **Zdeněk Dufek**, Ph.D. (znalec, proděkan Fakulty stavební VUT v Brně). Stav znalectví označil za nedobrý. Přeregistrace starých znalců probíhá pomalu a nových není mnoho. On sám skládal slib podle nové právní úpravy v lednu 2023 a má číslo průkazu znalce 52. Z debat mezi znalci plyne, že řada znalců spekuluje, že bude prodlouženo přechodné období nebo že bude povinnost zkoušky pro znalce podle staré právní úpravy úplně zrušena. Domnívá se, že je nutné přikročit ke změně odměn (jejich zvýšení) pro znalecké ústavy, protože tyto instituce pracují s úplně jinými režii než samostatní znalci fyzické osoby. Po odečtení režii instituce a zákonných mzdových odvodů se pak ke zpracovatelům posudků dostanou podstatně menší finanční částky, takže nejsou k výkonu činnosti pro znalecký ústav tolik motivováni. Po dokončení procesu přelicencování znalců pravděpodobně dojde k výraznému poklesu počtu znalců. Hlavní problém nové právní úpravy je dle něj v tom, že zavedla instituty směřující k posílení kontroly a teoreticky k navýšení kvality výkonu znalecké činnosti, ale Ministerstvo spravedlnosti je v časovém skluzu a řada věcí je zaváděna pozdě. Zásadní reforma znalectví nebyla doprovázena odpovídajícím finančním a personálním zajištěním ze strany státu. ZnalZ zavádí pravidelný přezkum podaných posudků. Nicméně je to

postaveno na principu, že ministerstvo kontroluje a trestá, avšak chybí zde podpůrná/edukační role. Ministerstvo by mělo nejdříve radit, jak to dělat správně, a pak až trestat.

Dalšími panelistkami byly primářka MUDr. **Růžena Hajnová** (bývalá znalkyně, sexuoložka a předsedkyně poradního sboru ministra spravedlnosti pro obor psychiatrie, psychologie a sexuologie, pozn. rozhovor o znalectví s paní primářkou si můžete přečíst v [Bulletinu 02/23](#)) a MUDr. **Marta Holanová** (znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie). Za velký důvod k nespokojenosti považují elektronickou evidenci znaleckých posudků. Za dostačující považují záznam v papírovém znaleckém deníku. Vyplnění trvá 20 – 30 minut. Způsob vyplňování vede ke zmatkům v číslech posudků, posudky se neuzavírají chronologicky jeden po druhém. Za neopodstatněné považují přezkušování stávajících znalců. Vadí jim, že od spolupracujících činitelů veřejné moci se nevyžaduje ani minimum znalostí z psychiatrie a psychologie, zatímco znalci mají být zkoušeni z právních předpisů. Z debat s kolegy plyne, že většina současných znalců před vynucenou zkouškou znalectví položí. Znalci pracují s nedílnou odpovědností a samostatně, nicméně by měli mít možnost ve výjimečných nebo složitých případech se na takový orgán s dílčí otázkou obrátit. Za přínosné považují to, kdyby se mohl zřídit konzultativní orgán, který by mohl dávat podněty justičním orgánům ke zlepšení komunikace a spolupráce, aktuálně například ve věci ochranných léčeb, vyjasňování vlivu alkoholu a drog na vznik psychotického stavu apod. Za nefunkční považují centralizaci organizace a agendy znalectví na Ministerstvu spravedlnosti, tedy případný konzultativní orgán znalců a pro znalce na krajské úrovni by mohl tuto nepříznivou situaci zlepšit. Součástí takového orgánu mohou být i členové justice.

Se svými postřehy vystoupila dále Ing. **Gabriela Hrachovinová**, LL.M. (daňová poradkyně, členka Odborného kolegia Komory daňových poradců ČR, vedoucí sekce soudních znalců, znalkyně v oboru ekonomika, partner v DPS Tick Tax s.r.o.), která představila pohled člena zákonné profesní komory (KDP ČR). Dále upozornila na návrh změn připravovaný jako společný návrh Komory soudních znalců ČR, Asociace znalců a odhadců ČR, České komory odhadců majetku (pozn. toto téma by mělo být předmětem jednání červnového zasedání Pracovní skupiny expertů pro znalecké právo ministra spravedlnosti). Upozornila na paušální odměnu za převzetí a obeznámení se s případem včetně seznámení se znalce se spisem dle Přílohy č. 1 k vyhlášce 504/2020 Sb., která je ve výši 500,- Kč.

JUDr. Ing. **Radan Tesař** (advokát a soudní znalec) za pozitiva nové právní úpravy považuje výslovné zakotvení přezkoumatelnosti znaleckých posudků a zakotvení postupu znalce při zpracování znaleckého posudku do zákona. Dále vedl úvahy nad skutkovými vs. právními otázkami a položil otázku, zda skutečně znalec neprovádí (ani částečně) právní hodnocení.

Debatu o poznacích o nové znalecké úpravě za orgány veřejné moci zahájila JUDr. **Iveta Eichlerová** (státní zástupkyně, Krajské státní zastupitelství v Brně). Cílem trestního řízení, jehož je jako státní zástupkyně součástí, je zjistit, zda se stal trestný čin, kdo je pachatelem a uložit trest. Toto v mnoha případech nejde bez posouzení skutkového stavu, který přináší odborná vyjádření či znalecké posudky. Při výběru znalce hraje důležitou roli to, jakou důležitou skutečnost je třeba objasnit, kdo ji objasní – znalec či postačí odborné vyjádření, pokud znalec tak, jak ho podle oboru, odvětví nebo specializace hledat

a zda se dívat do starého či nového seznamu. Za důležité považuje definování znaleckého úkolu (co potřebuje objasnit) a jeho předběžné projednání se znalcem a naformulování otázek a také časové možnosti znalce – lhůta pro vyhotovení posudku. Sama ve své činnosti pociťuje velký nedostatek znalců.

Za soudy promluvila JUDr. **Kateřina Čuhelová**, Ph.D. (předsedkyně odvolacího senátu, Krajský soud v Brně), která účastníky kongresu seznámila s kauzou ze „své jednací síně“, když rozhodovala o odvolání znaleckého ústavu, kterému soud prvního stupně uložil pořádkovou pokutu ve výši 10 000,- Kč. Uložení pořádkové pokuty dle § 53 odst. 1 o.s.ř. odůvodnil soud prvního stupně tím, že znalecký ústav hrubě ztěžuje postup řízení, neboť opětovně nepředložil soudu zpracovaný znalecký posudek v opakovaně prodloužené lhůtě k vypracování. Proti tomuto usnesení podal znalecký ústav odvolání a uvedl, že důvodem nezpracování znaleckého posudku je dlouhodobé překračování kapacitních možností ve znalecké činnosti. V další části svého vystoupení pak konstatovala, že stav ve znalectví se zhoršil a moc kladů v nové právní úpravě nevidí. Obecně vnímá malou motivaci odborníků i stávajících znalců pro znaleckou činnost.

Na závěr panelu vystoupili **zástupci Ministerstva spravedlnosti** Mgr. **Karel Dvořák** (náměstek člena vlády) a Mgr. **Jan Benýšek** (ředitel odboru insolvenčního a soudních znalců), kteří uvedli, že je důležité se nad stavem a vývojem znalectví setkávat v mezioborovém prostředí. Sdělili, že je nutné v dohledné době přistoupit ke změně znaleckého zákona. Ředitel Benýšek uvedl, že práce na plynulejších implementačních pracích, ale také vyřizování dotazů, stížností a podnětů ministerstvu brání personální kapacity, kterých mají stále málo. Dále uvedl, že je rád, že se povedlo zvýšit od 1. ledna 2023 znalečné. K úbytku znalců zástupci ministerstva uvedli, že vnímají nespokojenost soudců, státních zástupců a policistů, kterým se nedaří sehnat znalce. Ministerstvo by velice rádo v novele ZnalZ provedlo odbřemenění znalců od vysoké administrativní zátěže. Dále by chtěli snížit zákonné povinnosti znalců, které ministerstvo musí kontrolovat (např. opakované dokládání pojištění). Ke snižujícím se počtům znalců uvedli, že cca 1700 znalců je nekontaktních. Jedná se o znalce, kteří se doposud nepřihlásili do zřízené datové schránky. Celkový počet aktivních znalců je tedy spíše kolem 4 000. Za velice podstatné ředitel Benýšek považuje dovednosti znalců a to jak ve svém oboru, tak i v právních dovednostech. V tomto kontextu označil Brno za Mekku znalců, neboť zde sídlí jak Vysoké učení technické, tak i Právnická fakulta Masarykovy univerzity, které se jako odborná pracoviště specializují na soudní inženýrství a znalecké právo v dovednostní podobě. Ředitel Benýšek následně velice trpělivě odpovídal na systémové i individuální dotazy od účastníků kongresu.

Druhý debatní panel se zabýval OBORY, ODVĚTVÍMI A SPECIALIZACEMI ZNALCŮ

Moderátor **Miroslav Frýdek** panel uvedl citací důvodové zprávy k § 1 odst. 3 ZnalZ: *Znalec je oprávněn vykonávat znaleckou činnost jen v oboru, odvětví a případně specializace, pro které má oprávnění vykonávat znaleckou činnost, není tedy možné, aby znalec vykonával znaleckou činnost v jiném odvětví, v rámci stejného oboru, totéž platí i o specializaci. **Jakmile je znalci zapsána specializace, nemůže vykonávat znaleckou činnost ve zbytkovém odvětví.*** Uvedl několik příkladů, např. odvětví oceňování lesa, rostlinstva a nerostů u kterého je jedna specializace nazvána: „Určování hodnoty chmelnic a vinic“. Daná specializace neobsahuje termín pozemky. Chmelnice a vinice jsou dle katastrálního zákona a jeho prováděcích vyhlášek a dle zákona o ochraně zemědělského

půdního fondu druhem pozemků. Položil, otázku, zda v rámci „rostlinstva“ znalci tedy mohou oceňovat všechny druhy rostlin (tedy i lesní porosty, dřeviny rostoucí mimo les, ovocné a okrasné dřeviny, chmel i víno, ale pozemky, na nichž se tyto porosty (rostlinstvo) nacházejí oceňovat nemohou? Zda by ocenění pozemků pod nimi, bylo překročení jejich znaleckého oprávnění?

První debatující byla opět JUDr. **Kateřina Čuhelová**, Ph.D. (předsedkyně odvolacího senátu, Krajský soud v Brně). Jako soudkyně má za to, že znalecká oprávnění strukturovaná do oborů, odvětví a specializací podle dřívější právní úpravy a podle současné právní úpravy jsou rovnocenná. Při zadávání znaleckých posudků v průběhu přechodného období do 1. 1. 2025 tedy není důvod omezovat výběr znalce, znalecké kanceláře či znaleckého ústavu pouze na subjekty disponující znaleckým oprávněním ve struktuře oborů a odvětví podle zákona č. 254/2019 Sb., resp. vyhlášky č. 505/2020 Sb., ale je třeba respektovat obory, odvětví a specializace tak, jak v nich byli jmenováni znalci a zapsány znalecké ústavy podle předchozí úpravy zákonem č. 36/1967 Sb. Zároveň považuje za nezbytné, aby potenciální zadavatel při posuzování, zda znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav disponuje znaleckou odborností vyžadovanou pro splnění znaleckého úkolu, uplatnil materiální kritérium. To znamená, aby se zaměřil na obsahovou náplň znaleckého oprávnění konkrétního znalce, znalecké kanceláře či znaleckého ústavu ve vztahu k předmětu požadované znalecké expertízy.

Za trestní soudce se k pojetí oborů, odvětví a specializací vyjádřila Mgr. **Halka Lacinová** (trestní soudkyně, předsedkyně soudu, Okresní soud v Litoměřicích), kterou zejména trápí nedostatek sexuologů a psychiatrů.

Na soudcovský blok navázala státní zástupkyně JUDr. **Iveta Eichlerová** (státní zástupkyně, Krajské státní zastupitelství v Brně), která je přesvědčená, že nejdůležitější je ze strany orgánů činných v trestním řízení dobrý výběr znalce a dobře položené otázky, tedy skutečnosti, které má znalec objasnit.

Pohled znalce a advokáta představil JUDr. Ing. **Radan Tesař** (advokát a soudní znalec), který za zásadní považuje diskusi o (ne)úplnosti jednotlivých specializací v rámci odvětví (u oboru Ekonomika) zejména obory Finance a Účetnictví. Seznámil nás s tím, jak pro své klienty vybírá znalce. Zejména se zaměřuje na konkrétní požadavky v rámci dané kauzy – co je vlastně potřeba konkrétně zodpovědět za odbornou otázku.

Ing. **Gabriela Hrachovinová**, LL.M. (daňová poradkyně, členka Odborného kolegia Komory daňových poradců ČR, vedoucí sekce soudních znalců, znalkyně v oboru ekonomika, partner v DPS Tick Tax s.r.o.) sdělila, že míra participace znalců (osob vykonávajících službu ve veřejném zájmu) je v soudních řízeních vysoká a znalci jsou esenciálním prvkem při soudním rozhodování. Seznam oborů a odvětví by chtěla mít přizpůsobený společenské situaci a racionálním potřebám, protože je to důležitý pilíř znalecké činnosti. Za nezbytnou považuje vypracování důkladné analýzy současného stavu a nastavení jednotlivých položek (obory a odvětví) tak, aby odpovídaly jak koncepčnímu pojetí, tak i reálným potřebám, a to bez spolupráce všech zúčastněných stran nepůjde.

Současné velmi podrobné členění považuje doc. JUDr. Ing. **Zdeněk Dufek**, Ph.D. (znalec, proděkan Fakulty stavební VUT v Brně) za nešťastné řešení, které je extrémně svazující.

Řada znalců se bojí odpovídat na otázky, aby nebyli sankcionováni za podání posudku mimo svůj obor. Např. častá praktická situace – určete příčinu poruchy budovy a odhadněte náklady na opravu poruchy. Už musíte mít např. Stavebnictví, stavby obytné a Projektování, rozpočtování staveb. Závěr svého vystoupení věnoval oceňování obchodního závodu. U této odbornosti považuje za nezodpovězenou otázku to, zda znalec na oceňování obchodního závodu může oceňovat všechny druhy majetku. Teoreticky se jedná o nejvyšší specializaci a znalce na oceňování obchodního závodu musí umět ocenit všechny druhy aktiv. Je tomu tak i z pohledu Ministerstva spravedlnosti?

Dalším panelistou byl Ing. **Tomáš Krulický**, MBA, Ph.D. (odborný asistent a zástupce ředitele pro znaleckou činnost, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, Ústav znaleství a oceňování), který upozornil na to, že příliš mnoho odvětví a specializací je bez jednoznačného určení obsahu. Zabýval se problematikou nájemného nemovitosti tedy, zda je to služba?

Na závěr panelu vystoupili **zástupci Ministerstva spravedlnosti** Mgr. **Karel Dvořák** (náměstek člena vlády) a Mgr. **Jan Benýšek** (ředitel odboru insolvenčního a soudních znalců), kteří představili vnímání znaleckých oborů a, odvětví a specializací z pohledu dohledového orgánu. Největší část debaty se týkala licenčního řízení a otázek pro jaké obory, odvětví a specializace si mají znalci jmenování dle staré právní úpravy zažádat o jmenování.

V rámci druhého jednacího dne se panelisté v dopoledním bloku zaměřili na ŠABLONY ZNALECKÝCH POSUDKŮ – DOBRÝ POMOCNÍK NEBO ZLÝ PÁN?

Debatu zahájil **Miroslav Frýdek**, který informoval o tom, že ministerstvo v rámci své metodické činnosti zveřejnilo první šablonu znaleckého posudku 29. ledna 2021, tedy v době, kdy již znalci museli téměř měsíc pracovat dle nové právní úpravy. Ilustrativní posudky doposud ministerstvo zveřejnilo ve třech oborech: Obor kriminalistika, odvětví kriminalistika, specializace kriminalistická fonoskopie, dne 16. července 2021. Pro Obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, dne 29. září 2021 a pro Obor zdravotnictví, odvětví genetika, specializaci molekulární biologie a genetika (DNA) dne 4. ledna 2023. Primární povinností znalce je zajistit, aby znalecký posudek obsahoval veškeré požadované náležitosti, avšak poznatky z praxe jsou takové, že právní zástupci stran často posudky nezpracované v šabloně napadají a považují za špatné. Položil tedy otázku, co hlavně dělá znalecký posudek znaleckým posudkem – jeho forma nebo obsah?

Úvodním panelistou byl MUDr. Mgr. **Tomáš Vojtíšek**, Ph.D. (přednosta, Ústav soudního lékařství Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně a LF MU, znalec a právník), který upozornil na publikaci Jiřího Závory (pozn. nynější předseda Metodického poradního sboru ministra spravedlnosti) Příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků (in Acta Iuridica Olmouciensia, 2017, Vol. 12, No. 1, s. 120 – 149). V předmětné publikaci je vysoce teoreticky zdůvodněno, proč členění posudků dle dřívějšího znaleckého zákona neumožňuje zajistit přezkoumatelnost posudku. Bylo navrženo nové členění, které bylo prakticky identicky převzato do obecně závazných právních předpisů. Panelista si však klade otázku, zda jsou posudky dle nové šablony lépe přezkoumatelné a uvádí praxi ze své znalecké činnosti v oboru soudního lékařství.

Dalším panelistou byl prof. Mgr. **Jiří Drábek**, Ph.D. (Ústav molekulární a translační medicíny, LF UP Olomouc a předseda ČSSGF), který upozornil na chyby v první šabloně genetického posudku. Některé chyby, jak na místě reagoval ředitel Jan Benýšek, již byly napraveny. Některé chyby dle prof. Drábka jsou neodstranitelné a souvisí s novým zákonem (např. nejasný nebo posunutý význam slov data, výčet dat, analýza, validace, interpretace). V daném kontextu odkázal na [sborník z konference FORENCICA 2022](#).

Se svým příspěvkem na téma šablony posudků vystoupil Ing. **Tomáš Krulický**, MBA, PhD. (Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, Ústav znaleství a oceňování), který šablony považuje jako doporučující či ukázkové. Ministerstvem vypracované šablony posudků se dle jeho názoru přibližují vědeckým pracím a položil otázku, zda vždy znalec musí být zároveň vědcem ve svém znaleckém oboru. Na svém znaleckém pracovišti používají vlastní šablonu posudku, kterou evolučně upravují a rozšiřují dle potřeb každého posudku. V závěru sdělil, že jako znalecké pracoviště ví, co dělají, ale nejsou si jisti tím, zda to v pojetí Ministerstva spravedlnosti dělají „správně“.

Další debatující byla Ing. **Gabriela Hrachovinová**, LL.M. (daňový poradce, člen Odborného kolegia KDP ČR, vedoucí sekce soudních znalců, soudní znalec v oboru ekonomika, partner v DPS Tick Tax s.r.o.). Šablony vnímá jako doporučující s tím, že až delší praxe ukáže, zda je lze aplikovat na všechny znalecké disciplíny. Upozornila na svou obavu plynoucí z praxe, tedy že doporučením to začíná, ale rychle se z doporučení může stát povinnost. Jako jednoznačný přínos nové právní úpravy považuje nastavení formátu a struktury posudků. To je jistě ku prospěchu věci. V posudku je jednodušší se vyznat, ale zase na druhou stranu to omezuje znalce v jeho kreativitu, což u dobrého znalce může být nevyužití potenciálu, ale na druhou stranu u podprůměrných znalců to může pomoci se samotnou úrovní posudku.

V rámci druhého jednacího dne se panelisté v závěrečném debatním bloku zaměřili na téma důstojnosti a vzájemného respektu v soudní síni.

Po úvodním slovu moderátora **Miroslava Frýdka**, který panel uvedl tím, že znalec je pomocníkem soudce a „soudcem – iudex facti“ ve skutkových otázkách, jeho znalecký posudek je tak v řízeních důkazem, který musí být dle procesních předpisů proveden. Právě tento okamžik je často spojován se stížnostmi znalců z napadání a dehonestování jejich práce a odbornosti ze strany účastníků a jejich právních zástupců. Následně se slova ujal Mgr. et Mgr. **Petr Palíšek** (Fakulta sociálních studií MU, Institut pro psychologický výzkum), který představil závěry z kapitoly týkající se důstojnosti soudce z knihy Veřejný pořádek, důstojnost soudce a judikatura. Tři studie využití přístupu sociálních reprezentací v analýze právních pojmů³³.

Další debatující byla JUDr. **Veronika Křest'ánová**, Dr. (členka Etického soudu Soudcovské unie a místopředsedkyně Městského soudu v Praze), která citovala zákon o soudech a soudcích, který v § 80 odst. 6 stanoví, že soudce je povinen zachovávat náležitou úctu k ostatním soudcům, jiným osobám vykonávajícím právní povolání a k ostatním zaměstnancům soudu a k účastníkům nebo stranám soudního řízení. Ve vztahu k zástupcům účastníků nebo zástupcům stran soudního řízení je povinen se zdržet projevů sympatií, náklonnosti nebo negativních postojů. Upozornila, že daná norma slovo

³³ Viz <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/2193>.

znalec neuvádí a položila otázku, zda to tedy znamená, že soudce není povinen zachovávat náležitou úctu ke znalcům? Na otázku odpověděla záporně, neboť soudce je povinen se chovat náležitě uctivě vůči všem [takto viz i Zemanová, D. Zákon o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, str. 81]. dále citovala [Otevřený soubor etických dilemat IV.2](#). V řízení před soudem soudce vždy zachovává důstojnost a pořádek. Ke stranám řízení, jejich zástupcům, svědkům a dalším osobám se chová zdvořile, korektně a trpělivě. Stejně chování vyžaduje od stran řízení, zástupců, soudních osob, jakož i všech, kteří jsou mu podřízeni. Podle § 164 odst. 1 zákona o soudech a soudcích je znalec, stejně jako jakákoli jiná osoba, oprávněn obracet se na orgány státní správy soudů se stížnostmi a) jde-li o průtahy v řízení nebo b) o nevhodné chování soudce či jiných soudních osob anebo narušování důstojnosti řízení před soudem. Dále upozornila na to, že je možné, aby se soudce svým jednáním dopustil tzv. nevhodného chování, což může být předmětem stížnosti předsedovi soudu. Za nevhodné chování lze v podstatě považovat takové chování soudních osob, které vybočuje z mezí všeobecných pravidel slušného chování; nevhodným chováním soudce by tak mohlo být například nepatřičné zvyšování hlasu, urážlivé projevy, arogance apod. Zdůraznila, že vždy záleží na tom kterém konkrétním případě, kdy je nutno projev soudní osoby posoudit vzhledem k nastalé situaci a vyhodnotit, zda skutečně překročil adekvátní míru a svoji intenzitou naplnil institut nevhodného chování ve smyslu zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Pojem důstojnosti soudního řízení je také upraven v hlavě šesté Instrukce č. 505/2001-Org. Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. V ustanovení § 38 až 43 jsou upravena pravidla důstojnosti úředního oděvu a občanského oblečení soudních osob a úpravy a uspořádání soudní síně. V další části svého příspěvku se zabývala vztahem soudce a znalce, kteří mají v řízení rozdílné postavení. Soudce a znalec si tak nejsou rovni. Znalec není (odborným) členem senátu. Znalec nerozhoduje (nesoudí). Soudce rozhoduje (soudí), ale znalec potřebuje (může potřebovat) vždy, když potřebuje soud k rozhodnutí posouzení/objasnění skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, pak jsou tyto odborné otázky předmětem dokazování, a to zejména znaleckým posudkem.

Dalším panelistou byl MUDr. Mgr. **Tomáš Vojtíšek**, Ph.D. (Ústav soudního lékařství Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně a LF MU), který uvedl, že dotvrzení posudku před soudem je vrchol znalecké činnosti, která vyžaduje náročnou přípravu. Stranou také nemohou zůstat psychologické aspekty výslechu a hlavně „u soudu se může stát cokoli“, což vyplývá z rozdílných cílů osob účastnících na soudním řízení a položil otázky: Co je cílem účastníků řízení civilního procesu? Co je cílem soudce? Co je cílem státního zástupce? Co je cílem obhájce? Co je cílem znalce?

Se svými postřehy vystoupila Ing. **Gabriela Hrachovinová**, LL.M. (daňový poradce, člen Odborného kolegia KDP ČR, vedoucí sekce soudních znalců, soudní znalec v oboru ekonomika, partner v DPS Tick Tax s.r.o.) označila soudního znalce za nezastupitelnou justiční profesi. Upozornila na výslech znalce, který vyžaduje patřičnou přípravu ze strany znalce před výslechem, např. opětovné prostudování znaleckého posudku včetně přípravy jeho obhajoby, označení důležitých pasáží znaleckého posudku pro rychlou orientaci v rámci výslechu. Jako důležitou dovednost znalce považuje schopnost stručně a srozumitelně vysvětlit a obhájit své závěry ve znaleckém posudku a odpovídat věcně na položené otázky, zachovat klid, hovořit srozumitelně a pomalu, vystupovat zdvořile, důstojně s veškerou úctou, vážností a respektem ke všem zúčastněným i k sobě jako

profesionálovi ve svém oboru nebát se zeptat se, zda porozuměl položené otázce správně. Dále upozornit, že otázku vnímá jako návodnou a nebát se říci *nevím* či odpovědět *ne*, ale také přiznat chybu v přepisu či ve výpočtu, pokud je zjevná. A v případě položení právní otázky uvést, že mu nepřísluší na takovou otázku odpovídat. Pokud znalec není schopen odpovědět na položenou otázku v rámci výslechu, měl by nabídnout možnost zpracování písemné odpovědi na položenou otázku.

Dalším panelistou byl doc. Ing. **Aleš Vémola**, Ph.D. dr. h. c. (Ústav soudního inženýrství VUT v Brně, předseda prezidia AZO, z.s. a znalec), který představil zkušenosti ze soudní síně. Zejména se zaměřil na odborné vyjádření, znalecký posudek a výslech znalce jako svědka. Zaměřil se na případ, kdy znalec zpracoval odborné vyjádření ve své oboru, byl předvolán k soudu, který trestní věc projednával a nechal se soudem poučit jako znalec. Po stvrzení odborného vyjádření se na něj v dané kauze hledělo jako na znalce a soud na něj podal trestní oznámení podle § 346 trestního zákona (křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek). Jako poučení sdělil, že by se zpracovatel odborného vyjádření neměl nechat poučit o trestní odpovědnosti jako znalec a dotvrzovat odborné vyjádření, které je z povahy věci listinným důkazem a nemůže a nemá parametry znaleckého posudku. Další případ se týkal znalce, který zpracoval znalecký posudek pro zadavatele, následně žalobce ve věci „posouzení možného zásahu do motoru vozidla před jeho koupí zadavatelem ZP“. Na projednávání věci v civilním řízení byl daný znalec předvolán, avšak jako svědek, i když byl znalecký posudek opatřen doložkou podle § 127a OSŘ. Soudkyně pravila, že znalce nebude vyslýchat jako znalce, protože posudek nežadavala, znalce neustanovila, nepřibrala a znalce vyslychala „jako svědka“. V rámci výslechu samozřejmě došlo mj. i na merit věci zjištěný znaleckým zkoumáním. Na doplňující otázky, proč to tak je, pak „svědek“ většinu odpovědí zdůvodňoval odkazem na vypracovaný posudek, a to ve smyslu: „protože to je v posudku analyzováno a odvozeno, nebo protože *svědek* je znalec a je odborník v dané věci, i na uvedenou problematiku“. Panelisté se shodli, že tento postup soudkyně byl vadný.

Posledním vystupujícím byl s tématem Pozitivní a negativní zkušenosti při výslechu znalce Ing. **Richard Motyčka** (jmenovaný znalcem v r. 1985), který mezi pozitivní zkušenosti při výslechu znalce uvedl situace, kdy:

- Soud přibere znalce až po projednání podmínek,
- Soud požádá znalce o stanovisko k položeným otázkám,
- Soud připustí konciliární šetření více znalců,
- Soud akceptuje návrh na „Hot shower up“,
- Soud správně aplikuje § 127a o.s.ř., § 110a tr.ř.
- Soud předem akceptuje podmínky odměny a nákladů na posudek,
- Soud je aktivní (nikoliv formální) při mediaci.

Za negativní zkušenosti při výslechu znalce uvedl např.:

- Nadržování advokátovi ve sporu se znalcem,
- Množství nesourodých otázek zadaných znalci,
- Krácení odměn (hodinové sazby, náhrady),
- Opakované nařizování výslechu znalce,

- Nejsou standardy (oborové ani odvětvové),
- Nejsou odkazy na judikaturu,
- Dlouhé lhůty mezi jednáními,
- Nepochopení § 127a o.s.ř.
- Pracnost vypracování posudku dle nového ZnalZ

Předmětným tématem se přednášející zabýval např. na konferenci ExFos 2023 a jeho vystoupení je ve [sborníku](#).

O účast zástupců Ministerstva spravedlnosti byl požádán panem děkanem Martinem Škopem ministr spravedlnosti Pavel Blažek, který vyslal pana náměstka Dvořáka a pana ředitele Benýška. Prvních tří panelových diskusí se účastnil pan ředitel Benýšek, pan náměstek Dvořák pak panelů prvního dne. Za jejich účast jsme velice vděční, jelikož trpělivě vysvětlovali své metody práce, potíže i úspěchy, které se jim v implementaci ZnalZ daří. Někdy více, někdy méně. To, co účastníci kongresu zejména ocenili, byla jejich přítomnost, odpovědi, ale také snaha naslouchat, a to jak těm „velkým problémům“, které se dotýkají např. práce v celém oboru či odvětví znalecké činnosti, tak i těm „malým problémům“, které jednotlivé účastníky kongresu trápí.

Závěrem citace účastníka kongresu, který na konci kongresu řekl tuto myšlenku – *„Znalce tak úplně nezajímá, co vše musí ministerstvo dle nového zákona dělat, na co musí dohlížet, co musí evidovat, co musí sledovat. My znalci toho také musíme dělat hodně, ale chceme, aby si ministerstvo uvědomilo, že jsem na jedné lodi a zajímalo se o nás, naslouchalo našim problémům a řešilo je, ale hlavně, aby nám na dotazy reagovalo a odpovídalo.“*

Věříme, že pravidelná setkávání na akademické půdě o znalectví, které Právnická fakulta MU organizuje, toto očekávání naplila a těšíme se na další setkávání.

Osm závěrečných bodů z 2. kongresu pro soudní znalce aneb Jaké změny je třeba učinit ve znaleckém zákoně

Autoři jsou členové vědeckého výboru Kongresu pro soudní znalce, kteří tímto završují debatu na kongresu:

JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D. et Ph.D. (předseda vědeckého výboru, Právnická fakulta MU, Centrum celoživotního vzdělávání)

Doc. Ing. Aleš Vémola, Ph.D., Dr. h. c. (člen výboru, Ústav soudního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, předseda prezidia Asociace znalců a odhadců České republiky, z. s.)

MUDr. Mgr. Bc. Tomáš Vojtíšek, Ph.D. (člen výboru, přednosta, Ústav soudního lékařství Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně)

Ve dnech 1. a 2. června 2023 se na Právnické fakultě Masarykovy univerzity uskutečnil kongres pro soudní znalce ZnalKon 2023. Jednalo se o druhý ročník kongresu, který

byl složen z panelových diskuzí, jichž se zúčastnili zástupci Ministerstva spravedlnosti, akademické sféry, nalézacích i odvolacích soudů, znaleckých profesních sdružení, znalců a zástupců znaleckých ústavů. Shrnutí kongresu je dostupné [zde](#).

S odstupem času od proběhlého ZnalKonu 2023 i od ukončení jednání [druhého zasedání Expertů pro znalecké právo](#) s ohledem na stále klesající počet znalců a nespokojenost znalecké obce a vstup do druhé poloviny přechodného období pro přelicencování znalců, považujeme za důležité shrnout kritické body současného stavu znalectví, které zazněly na ZnalKonu 2023 či zaznívají v odborných kruzích (znalci i soudci). Po vnitřní debatě členů vědeckého výboru kongresu (členové jsou akademici a ve většině i znalci se specializací v soudním inženýrství a lékařství a znaleckém právu) představujeme pro širší debatu 8 bodů, resp. změn, které by se měly projevit v zákoně č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (ZnalZ).

Jsme si vědomi toho, že prostor pro výkon veřejné správy vytváří zákonodárce. Ústavní pravidla po zákonodárci požadují, aby stanovil způsoby uplatňování moci v určitých případech a stanovil její meze. Cíle, úkoly, metody a nástroje veřejné správy jako celku, jakož i jejích jednotlivých odvětví, je nutné vtělit do dílčích právních úprav. V našem případě do ZnalZ. Tyto cíle, úkoly, metody a nástroje by měly být jasné, srozumitelné, pokud možno jednoznačné a efektivně realizovatelné. Přitom je třeba vzít v potaz kam až možnosti práva a veřejné správy dosahují, co je normovatelné a následně uskutečnitelné, případně to, co se už vymyká z jejího dosahu. Je jasné, že některé problémy není možné řešit okamžitě a vyčkává se (in VOPÁLKA, V. Vázanost veřejné správy. In Acta Universitas Carolinae – Iuridica 1/2010. ISSN 0323-0619. s. 37). Vyčkávání již není možné. Jak jsme již uvedli, nacházíme se ve druhé polovině přechodného období. Licenční řízení v přechodném období se znalci jmenovanými dle znaleckého zákona z roku 1967 je klíčovým procesem, jehož cílem je zajištění řádné fungování odborné expertní činnosti nejenom pro orgány veřejné moci, neboť seznam znalců jmenovaných dle předchozí právní úpravy, na které se vztahuje [§ 46 odst. 2 ZnalZ](#), je největší odbornou personální základnou expertů v ČR.

Ministerstvo spravedlnosti jako ústřední orgán státní správy a garant profesní úpravy znalecké činnosti by mělo neodkladně učinit kroky vedoucí k novelizaci ZnalZ, a to zejména v těchto bodech:

1)

Upravit přechodná ustanovení tak, aby znalci jejichž oprávnění k výkonu znalecké činnosti je nyní založeno na § 46 odst. 1 ZnalZ, tedy ti, kteří získali oprávnění k výkonu znalecké činnosti podle zákona č. 36/1967 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti ZnalZ, jsou zapsáni jako znalci do seznamu znalců podle tohoto zákona, musí v nově prodlouženém období na 8 let podat žádost o zápis do seznamu znalců podle ZnalZ. U těchto znalců se považuje obecná část vstupní zkoušky za splněnou.

Stran délky přechodného období se nejedná o nový požadavek, tento byl vznesen již při projednávání Sněmovního tisku 72, z něhož následně vzešel ZnalZ, zde zejména upozorňujeme na [pozměňovací návrh č. 2067](#) poslance Marka Bendy, který žádal, aby byly do návrhu zákona dány takové časové lhůty přechodového období, které by z hlediska funkčnosti systému byly reálně splnitelné a nezpůsobily by chaos v soudní ani komerční sféře.

Častými námitkami ze strany znalecké obce je nesouhlas s povinností přezkušování, který je v justičních profesních naprosto ojedinělý. Zkouška v situaci, kdy znalci již dva a tři čtvrtě roku vypracovávají posudky dle požadavků nové právní úpravy, nemá vůbec žádný vliv na odbornou úroveň znalce či jím zpracovávaných znaleckých posudků. S ohledem na jeden z cílů ZnalZ, kterým je snaha Ministerstva spravedlnosti mít v [seznamu znalců](#) jen relevantní znalce, považujeme za podstatné, aby se ministerstvo zaměřilo na znalce neplnící si své povinnosti, tedy ty, kteří např. neodevzdávají od účinnosti ZnalZ doklady o uzavření zákonného pojištění. K odebrání znaleckého oprávnění znalcům, kteří neprovádí svou činnost s náležitou odbornou péčí má ministerstvo zákonné nástroje v podobě kontrolních, dohledových a přestupkových oprávnění. Určitým pročištěním seznamu znalců je i konec přechodného období, kdy u nepřelicensovaných znalců dojde k zániku jejich znaleckého oprávnění ([srovnej](#)). Určitým vodítkem o kolik znalců se jedná, může být [informace z pracovní skupiny](#), kde bylo řečeno, že se do datových schránek zřízených

pro všechny znalce nepřihlásilo cca 1700 znalců, což mohou být právě ti znalci, kteří ve znalecké činnosti nebudou dále pokračovat.

2)

Upravit znění § 6 odst. 2 ZnalZ tak, aby bylo umožněno vykonávat souběžnou činnost znalce fyzické osoby v znalecké kanceláři i samostatně.

3)

Upravit požadavky na počet 2 znalců ve znalecké kanceláři s totožným rozsahem znaleckého oprávnění tak, aby oprávnění znalecké kanceláře bylo kryto zastoupením odborností min. dvou znalců.

K bodům 2. a 3:

- Znalecké kanceláře by měly plnit, pohledem náročnosti znaleckého zkoumání, mezistupeň mezi znalcem fyzickou osobou ([viz § 109a a § 110 trestního řádu](#)) a znaleckých ústavem, jako vrcholným expertním znaleckým subjektem. Z tohoto důvodu považujeme za důležitou nikoli stejnost odbornost, ale především šíři. Znalecké úkoly zadávané znaleckým kancelářím by z logiky věci měly být takové, které přesahují jednu odbornost a vyžadují společné znalecké posuzování více znalců z různých odborností. Je jednodušší, když orgán veřejné moci bude moci ustanovit pouze jeden znalecký subjekt, který vypracuje několika svými znalci znalecký posudek, než aby musel ustanovovat několik znalců z více oborů/odvětví k vypracování společného znaleckého posudku.
- Nemožnost výkonu znalecké činnosti ve znalecké kanceláři i jako znalec fyzická osoba považujeme za vhodné odstranit a přijmout stejnou úpravu jako při souběhu výkonu znalecké činnosti znalce fyzické osoby ve znaleckém ústavu.

4)

Úprava § 1 odst. 3 ZnalZ, tak, aby byla zrušena závaznost specializací. Předmětné nastavení je v praxi problematické zejména u odborníků z technických oborů a odvětví. Závaznost specializací vede k úbytku znalců. Například znalec by bez specializace technický stav jízdních kol nemohl posoudit technické závady na jízdním kole. Znalec „strojař“, který by měl posoudit závitový otvor a správné pojištění šroubu na jízdním kole by dané posouzení nemohl učinit, ač se jedná o otázku spadající do oboru strojírenství.

5)

Evidence znaleckých posudků – zde se [ztotožňujeme s představeným návrhem](#) prodloužit lhůty pro zápis údajů a to tak, že 30 dnů budou mít znalci na zápis údajů u posudku a 90 dnů na zápis finančních údajů.

6)

Zrušení zveřejňování údajů o spáchaných přestupcích v seznamu znalců a tlumočnicků z debaty mezi zadavateli posudků z řad orgánů veřejné moci plyne, že zveřejnění těchto údajů vede k další viktimizaci znalce, což se projevuje v tom, že není ustanovován k podání znaleckého posudku, a to bez ohledu, jaký typ přestupku spáchal.

Správním trestáním nese sankcionovanému znalci následky nejenom po finanční stránce, zejména však ve sféře osobní, sociální a odborné (např. sociální prestiž a odborná pověst).

7)

Změna nastavení odměňování znaleckých ústavů vedoucích k navýšení odměn. Daná problematika byla opakovaně zpracovávána prof. Ing. Albertem Bradáčem, DrSc. v časopise [Soudní inženýrství](#).

8)

Ve veřejné části seznamu znalců navrhujeme úpravu, spočívající v tom, aby u znalce fyzické osoby bylo možné uvést buď sídlo (pokud si ho znalec zvolí) nebo jinou kontaktní adresu a nikoli adresu trvalého bydliště. Danou úpravu navrhuje z důvodu ochrany znalce.

Shrnutí kongresu DOPRAVNÍ ÚRAZOVOST, ZNALECTVÍ A FORENZNÍ VĚDY

Ve dnech 31. srpna – 1. září 2023 se v Mikulově v hotelu Galant konal již třetí mezioborový kongres s názvem DOPRAVNÍ ÚRAZOVOST, ZNALECTVÍ A FORENZNÍ VĚDY. Kongres byl pořádán pod záštitou děkana Lékařské fakulty Masarykovy univerzity prof. MUDr. Martina Repka, Ph.D. a ředitele Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně Ing. Vlastimila Vajdáka. Jeho odbornou přípravu garantoval MUDr. Mgr. Tomáš Vojtíšek, Ph.D., přednosta Ústavu soudního lékařství Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně a LF MU. Odborný program kongresu byl sestaven jak z vyzvaných, tak i přihlášených příspěvků. Dále v textu přinášíme souhrn příspěvků a debaty k otázce nemajetkové újmy na zdraví.

Kongres první jednací den zahájili přivítáním účastníků a přáním plodné debaty děkan Lékařské fakulty Masarykovy univerzity prof. MUDr. **Martin Repko**, Ph.D. a ředitel Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně Ing. **Vlastimil Vajdák**. Děkan Lékařské fakulty dále sdělil, že je rád, že se nyní připravuje zapojení Lékařské fakulty do soudně-znaleckých aktivit. V zahájení pokračoval MUDr. Mgr. **Tomáš Vojtíšek**, Ph.D. přednosta Ústavu soudního lékařství Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně a LF MU, který shrnul 15letou tradici setkávání nad tématy, jako je dopravní úrazovost, znalectví a forenzní vědy. Upozornil na to, že první příspěvek o Metodice posuzování nemajetkové újmy zazněl na kongresu již v roce 2015 a to od pana primáře Macha.

První přednáškový blok se věnoval soudnímu lékařství, posuzování nemajetkové újmy na zdraví a právnímu vymezení daného znaleckého oboru. Úvodní historizující přednášku pronesl odborný garant kongresu MUDr. Mgr. **Tomáš Vojtíšek**, Ph.D., který upozornil na to, že se jedná již o patnácté setkání, které poslední tři roky zasedá právě v Mikulově. Od roku 2017 je pravidelným panelem na kongresu i panel zaměřený na znalecké právo a znalectví. Jako první přednášející vystoupil doc. MUDr. **František Vorel**, CSc. (Nemocnice České Budějovice, a.s., Soudnělékařské oddělení) s příspěvkem na téma Soudní lékařství a posuzování nemajetkové újmy na zdraví včera a dnes. A zítra? Přednášející nejdříve shrnul právní vývoj posuzování nemajetkové újmy, která nejdříve byla posuzována dle vyhlášky č. 440/219 Sb., následně byla vyhláška zrušena a nahrazena svébytnou úpravou v „novém“ občanském zákoně v § 2658. 12. března 2014 pak Kolegium Nejvyššího soudu vzalo na vědomí metodiku odškodňování nemajetkové újmy dle § 2858. 1. června 2015 vzniklo vyhláškou č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti nové znalecké odvětví s názvem

Stanovení nemateriální újmy na zdraví. Dále upozornil, že v návrhu nové vyhlášky provádějící nový znalecký zákon pak chybělo odvětví Soudní lékařství, ale nové odvětví, nyní s názvem Hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví bylo po připomínkách v meziresortním řízení Nejvyššího soudu a Ministerstva zdravotnictví zařazeno. V další části se zaměřil na soudně-lékařský historický exkurs, kdy ukázal obsahovou náplň soudního lékařství, a to prostřednictvím vysokoškolských skript od konce 19. století do současnosti. Panem docentem předložené pasáže pak ukázaly, že obsahová náplň posuzování nemajetkové újmy na zdraví vždy patřila do odbornosti soudních lékařů. Dále upozornil na to, že posuzování nemajetkové újmy na zdraví je i součástí atestačních otázek v oboru soudního lékařství.

Druhý přednášející byl doc. MUDr. JUDr. **Dušan Klos**, Ph.D., LL.M. (přednosta, I. chirurgická klinika LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc, proděkan pro legislativu, vnitřní organizaci a vnější vztahy a statutární zástupce děkana), který si pro své vystoupení zvolil název Znalec neznalcem, soudce nesoudcem, aneb devět let s metodikou NS. Přednášející se zaměřil na kritické výhrady stran vzniku „Metodiky NS“ a jejího prosazování v soudní praxi, zejména, že nebyla vydána po vyhodnocení rozhodovací činnosti, ale byla vydána na začátku účinnosti nového občanského zákona). Je tedy těžké, aby se předmětná Metodika po 9 letech tzv. nepropsala do judikaturní praxe, což zejména demonstroval na právní větě rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2207/2020](#), uveřejněný pod číslem 7/2023 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní: *„Při stanovení výše náhrady za bolest je výklad § 2958 o. z. založený na posouzení podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví způsobilým a vhodným přístupem k naplnění zákonného principu slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavku legitimního očekávání (§ 13 o. z.). Soud k objektivizaci bolestného zpravidla na základě posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví, zjistí bodové hodnocení bolesti stanovené podle části B této metodiky. Pro určení výše náhrady výsledný bodový součet vynásobí částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu, která činí jedno procento hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok (vznikla bolest). Tím soud vyčíslí základní náhradu, kterou do výsledné podoby zpravidla upraví zvýšením či snížením (modifikací) podle konkrétních okolností případu s využitím zákonem stanovených (§ 2957 o. z.) a soudní praxí dovozených hledisek.“* Docent Klos nepovažuje Metodiku za naplnění principu slušnosti, který zákonodárce vtělil do § 2958 OZ a poukázal, že obdobný názor sdílí i Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 1010/22 ze dne 8. 3. 2023: bod 40: *„Na podkladě učiněných zjištění se pak výlučně soudce (nikoliv znalec) musí zabývat (již právní) otázkou, do jaké míry je naplněna hypotéza § 2958 o. z., tj. v jaké míře u poškozeného nastala překážka lepší budoucnosti. Pro eliminaci rizika arbitrárního a nepředvídatelného rozhodování se může obecný soud přidržet poměrně jednoduchého metodického pravidla – míře omezení života poškozeného (překážce jeho lepší budoucnosti) přiřadí určitou procentní hodnotu porovnáním jednak se stavem 100 % poškozeného pacienta (nejhůře představitelné poškození zdraví), jednak se stavem konkrétně zkoumaného pacienta před poškozením jeho zdraví. Shodne-li se soudní praxe, že 100% poškození zdraví odpovídá částce čtyřsetnásobku průměrné mzdy, jak proklamuje Metodika (v roce 2022 šlo o částku 15 135 600 Kč), vyjde soudu podle procentního ohodnocení překážky lepší budoucnosti konkrétního žalobce výchozí částka (zpravidla jako minimální možná), s níž může dále pracovat tak, aby podle svého nejlepšího vědomí i svědomí naplnil zákonodárcem požadované zásady slušnosti (§ 2958 o. z.) a měl své rozhodnutí oč opřít.“* Z odborného hlediska přednášející upozornil na to, že předmětné

znalecké odvětví nevytváří žádnou odbornou vědeckou činnost. Především apeluje na to, aby se Metodika přestala v praxi užívat a soudci by v předmětných kauzách rozhodovali dle výše citovaného bodu 40 nálezu Ústavního soudu.

Třetím přednášejícím byl JUDr. **Petr Vojtek** (předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia). V úvodu citoval Důvodovou zprávu k § 2958 OZ, která vysvětluje, proč se opouští myšlenka tzv. sazebníku ve vyhlášce (např. ve zrušené vyhlášce č. 440/219 Sb.) nebo přímo v zákoně. Metodika měla vzniknout jako požadavek od soudců, jako nezávazná a doporučující pomůcka pro rozhodovací praxi. V tomto bodě odkázal na rozhodnutí 25 Cdo 2207/2020, které již citoval jeho předřečník (viz výše) a doplnil o rozhodnutí z trestního senátu – usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 6 Tdo 1017/2018, uveřejněné pod číslem 15/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, které se vztahuje k odbornosti znalce, který má nemajetkovou újmu znalecky posoudit: *„K podání znaleckého posudku podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.) uveřejněné pod č. 63/2014 Sb. rozh. obč., který je pro soud základem pro určení náhrady za ztížení společenského uplatnění, je odborně způsobilý znalec z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, aniž by byla vyžadována jeho odbornost odpovídající danému postižení. Tento znalec však musí učinit své závěry o stupni obtíží poškozeného s oporou o diagnózu a zjištění příslušného odborníka.“* Stran výhrad k tomu, že znalci dle Metodiky určují náhradu, citoval usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017, uveřejněné pod číslem 39/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, podle kterého: *„Znalci z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, nepřísluší, aby na základě Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.) sám stanovil a určil částku náhrady za ztížení společenského uplatnění, neboť je to soud, kdo stanoví její výši podle předem daných kritérií. Účelem znaleckého posudku je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující odborný lékařský závěr o míře vyřazení poškozeného ze životních činností definovaných v Metodice tak, aby soud mohl učinit právní závěr o výši náhrady za nemajetkovou újmu.“* Stran kritiky toho, že je Metodiky právním předpisem svého druhu upozornil na bod 26 rozhodnutí Ústavního soudu I. ÚS 1010/22: *„Z preambule Metodiky, naposledy aktualizované v roce 2019, tedy před více než třemi lety – v "době před pandemií a předválečné" – plynou důležitá ideová východiska, na nichž tato výkladová pomůcka principiálně stojí a která jsou z ústavněprávního hlediska zásadní. Především se v čl. IV uvádí, že "nemůže mít závazný charakter v tom smyslu, že by byla právním předpisem, neboť zákon s ničím takovým nepočítá ...". Tvůrci Metodiky tak měli v úmyslu naplnit vůli zákonodárce, opouštějící dřívější bodovací systém – viz důvodová zpráva k § 2958 o. z., z níž se podává: „Odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě nemůže ze soudce nikdo sejmout a snaha o nivelizaci soukromého života v jeho rozmanitostech nevyvolá nic jiného než rigor nesrovnávající se s povahou jednotlivých případů.“* Sama Metodika podle své preambule (viz první odstavec čl. II) počítá s kreativním soudcem; jejím smyslem je sjednocení soudní praxe, zajištění zásady předvídatelnosti soudního rozhodování a zejména předcházení sporů. Právě v preventivním charakteru – v duchu hesla „normální je nesoudit se“, které by obzvláště mělo platit ve velmi citlivých sporech o odčinění újmy na zdraví – lze spatřovat pozitivní přínos Metodiky. V závěru dr. Vojtek informoval o tom, že nyní Nejvyšší soud provádí analýzu rozhodnutí, která si nechal od obecných soudů zaslat. Je to cca 800 rozhodnutí.

Čtvrtým přednášejícím, který se zabýval Metodikou, byl JUDr. **Miroslav Frýdek**, Ph.D. et Ph.D. (právní asistent veřejného ochránce práv, Právnická fakulta Masarykovy univerzity), který shrnul poznatky ombudsmana na [šetření Metodiky Nejvyššího soudu](#) (Cpjn 14/2014 Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví). Ze závěrů šetření vyplývá, že Metodika není právní úpravou, shrnutím zásad, na kterých by se shodla sama soudní praxe (ve smyslu důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku), ani pouhou výkladovou pomůckou. Je zcela svébytnou komplexní úpravou svého druhu, jak posuzovat vytrpěnou bolest a ztížení společenského uplatnění a jak ji coby nemajetkovou újmu kompenzovat. Tento závěr ombudsmana, jak Frýdek upozornil, sdílí i Ústavní soud, který v nálezu [sp. zn. I. ÚS 1010/22 ze dne 8. 3. 2023](#) v bodě 63 uvedl: „*Metodika k náhradě za bolest a ztížení společenského uplatnění (podle § 2958 občanského zákoníku) není právní předpis ani výkladová pomůcka, která by vzešla z rozhodovací praxe obecných soudů...*“ Přednášející dále upozornil na to, že ombudsman v Metodice jako problém spatřuje to, že se jedná o materiál soukromé povahy, který vznikl jako výsledek spolupráce užšího okruhu osob reprezentujících pouze určité dotčené zájmy a vznikl na objednávku Ministerstva spravedlnosti, které k jejímu přijetí nemělo žádné ústavní ani zákonné zmocnění. Ve věcné stránce šetření také upozornil na to, že pokud by měli znalci postupovat podle Metodiky, mohli by překračovat meze své odbornosti a posuzovat i otázky, které nejsou z hlediska medicínského schopni ověřit a odborně posoudit, natož znalecky potvrdit. Přednášející považuje za zcela klíčové pro další řešení současné úpravy [řízení o ústavnosti věty druhé § 2958 OZ](#).

Z debaty kuvedené problematice vyplynulo, že by zejména soudci měli aktivně v předmětných sporech uplatňovat zásadu slušnosti, být aktivní a nepřenechávat rozhodování na znalcích. Auditorium se shodlo na tom, že nové řízení vedené Ústavním soudem ve věci § 2958 OZ bude důležité zejména z toho pohledu, zda Ústavní soud vysloví i k dalším osudům Metodiky či znaleckého odvětví v tzv. [obiter dictum](#).

Sborník v podobě prezentací přednášejících bude dostupný na adrese <http://www.symma.cz/dopravniurazovost/>.

Cíl pořadatelů kongresu byl absolutně naplněn, neboť mezioborové setkání přineslo účastníkům širší přehled a orientaci v mezioborové spolupráci a přispělo ke zkvalitnění profesní činnosti i vzájemnému mezioborovému pochopení a stanovení nových témat k dalšímu řešení

Bulletin je jednou z aktivit projektu MUNI 3.2.1 (č. NPO_MUNI_MSMT-16606/2022), který je zaměřený na celoživotní vzdělávání znalců v právních dovednostech a vytvoření platformy pro komunikaci a sdílení poznatků.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**NÁRODNÍ
PLÁN
OBNOVY**

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY